

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

KONWENT NA RZECZ WSPÓŁPRACY I ROZWOJU POLSKIEJ BANKOWOŚCI SPÓŁDZIELCZEJ

17 – 18 stycznia 2024 r.
Józefów

Bartosz Kublik
Wiceprezes Związku Banków Polskich

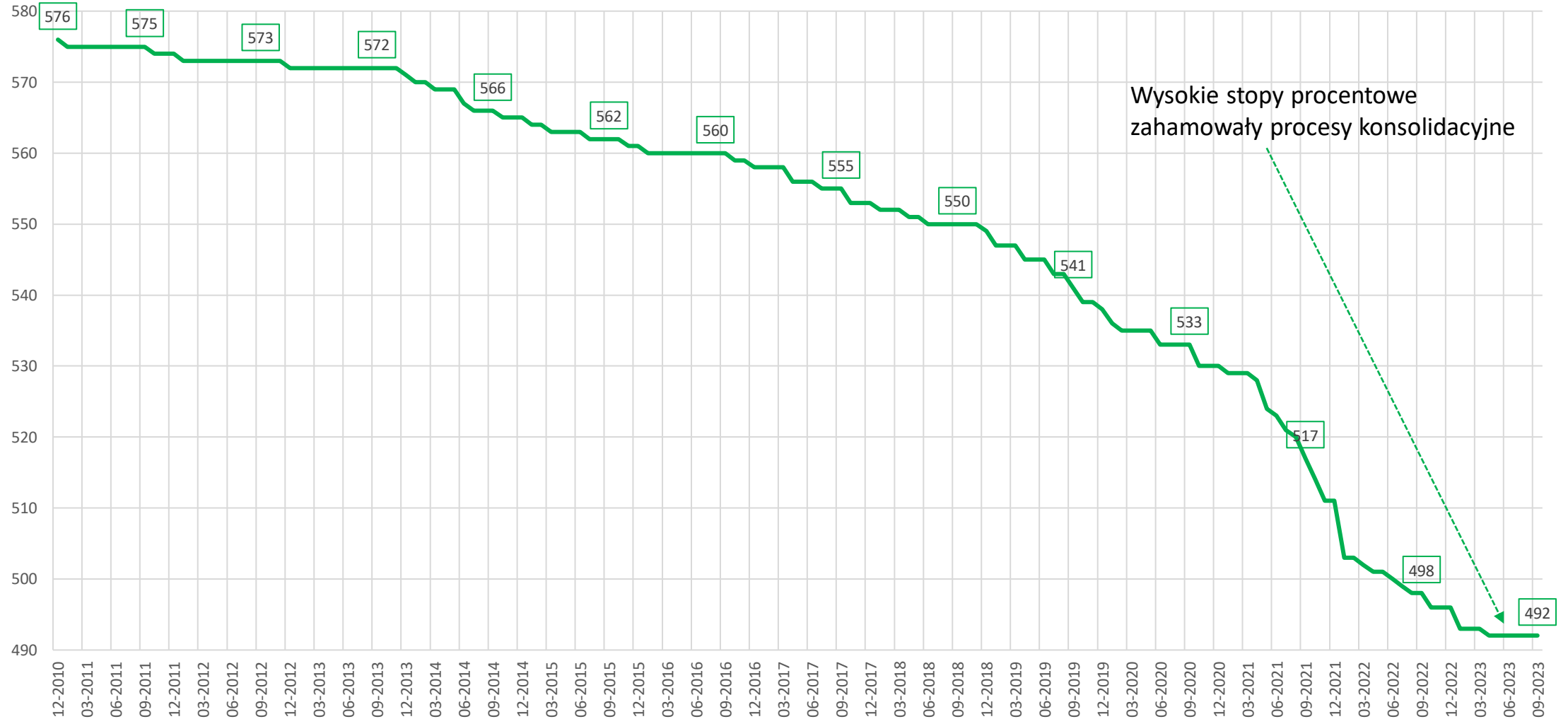
1

POZYCJA KONKURENCYJNA BS

W sektorze BS postępuje proces konsolidacji. W trakcie ostatnich 2 lat liczba BS zmniejszyła się o 29 banków

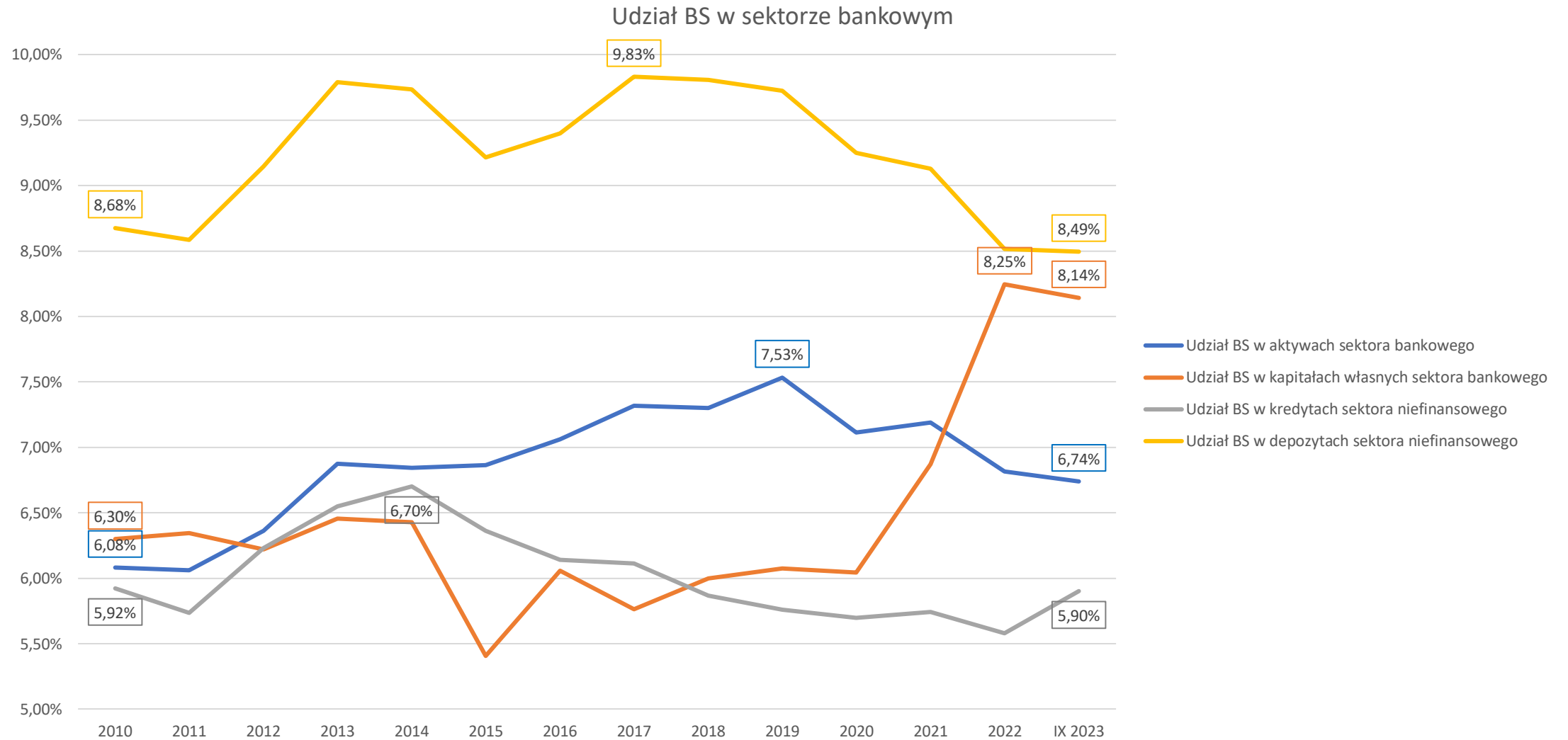
Liczba BS w Polsce

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

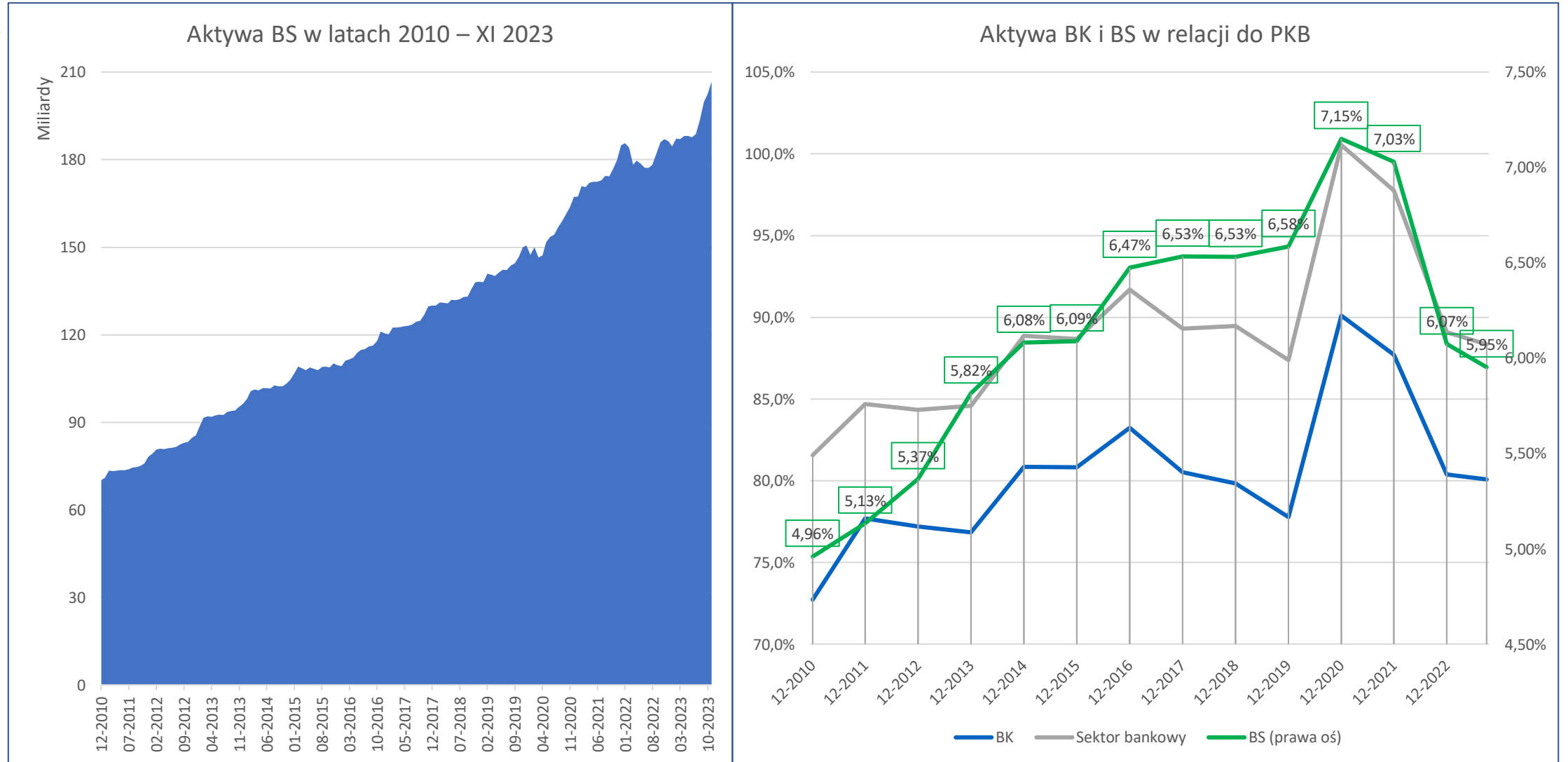
Niepokojącym trendem w BS jest systematyczne trwanie pozycji rynkowej w depozytach

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

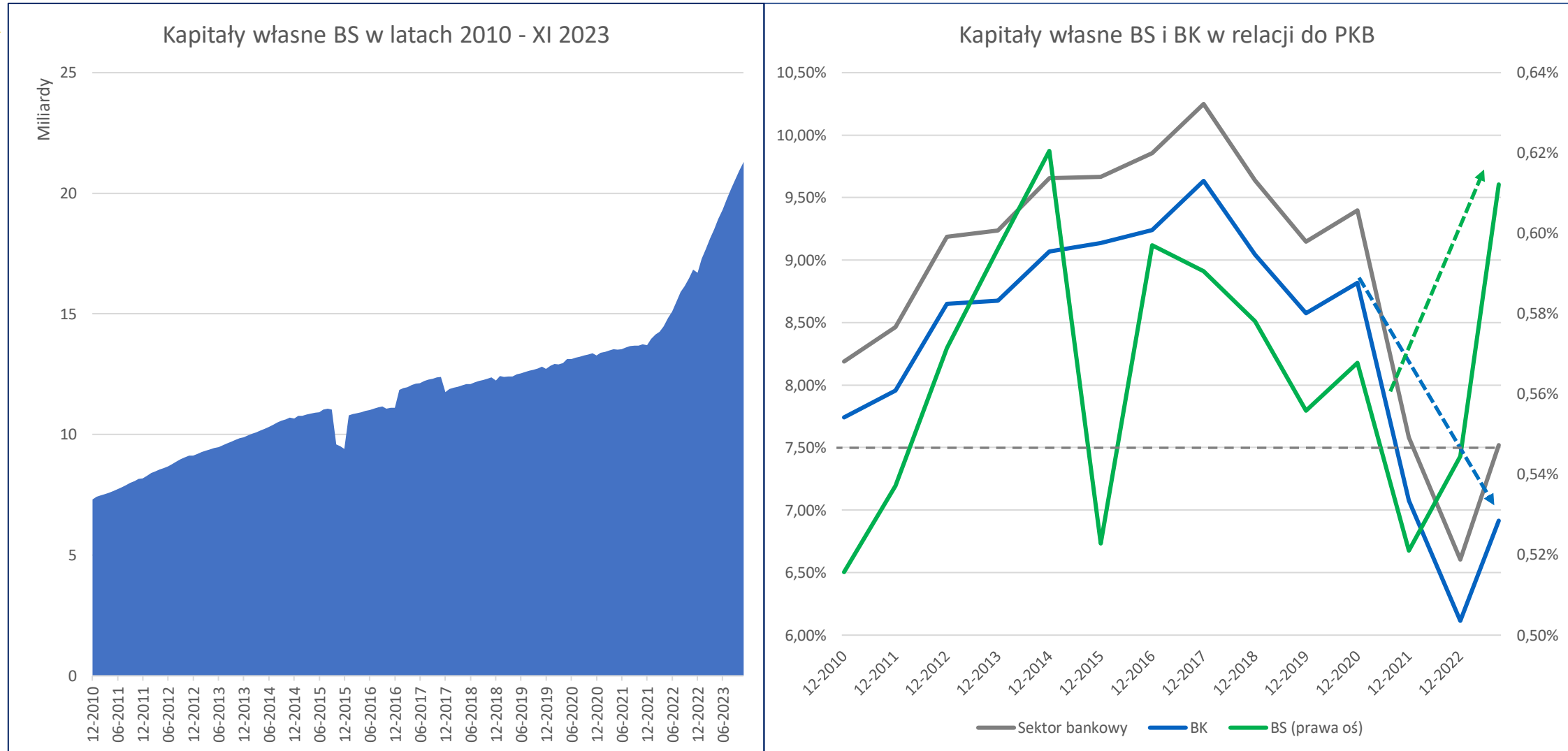
Pomimo nominalnego wzrostu sumy bilansowej, zarówno aktywa BK, jak i BS uległy zmniejszeniu w relacji do PKB

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

W odróżnieniu od BK, bankom spółdzielczym udało się odbudować kapitały własne w tempie zbliżonym do dynamiki wzrostu nominalnego PKB...

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

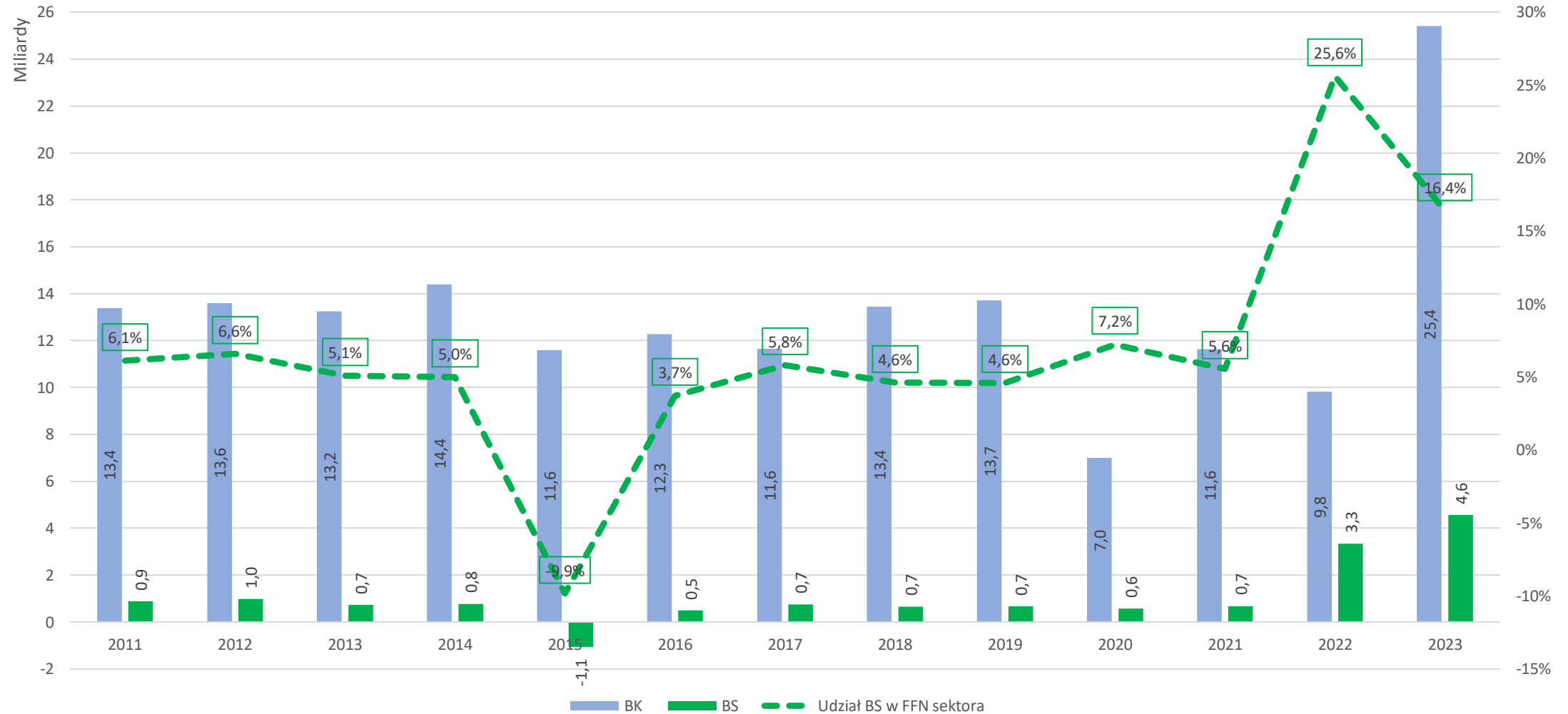
2

WYNIKI FINANSOWE BS I ICH DETERMINANTY

Z WF netto na poziomie 4,56 mld zł BS zwiększyły swój udział w WFN sektora bankowego do 16,4%

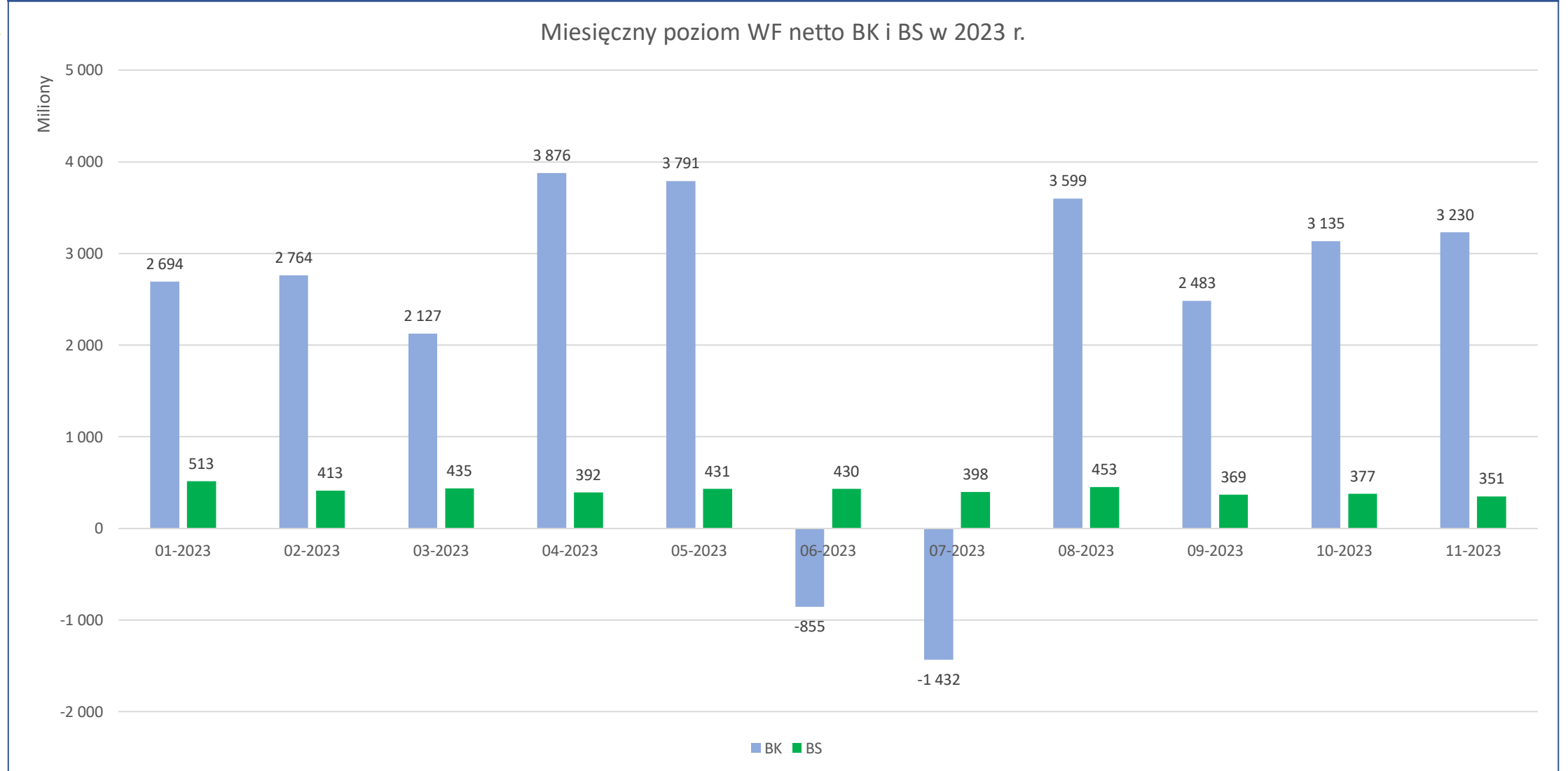
WF netto BK i BS po 11 miesiącach roku

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

Miesięczne WFN BS utrzymują stabilny poziom 350-400 mln zł. Z kolei WF BK podlegają znacznie większym wahanom

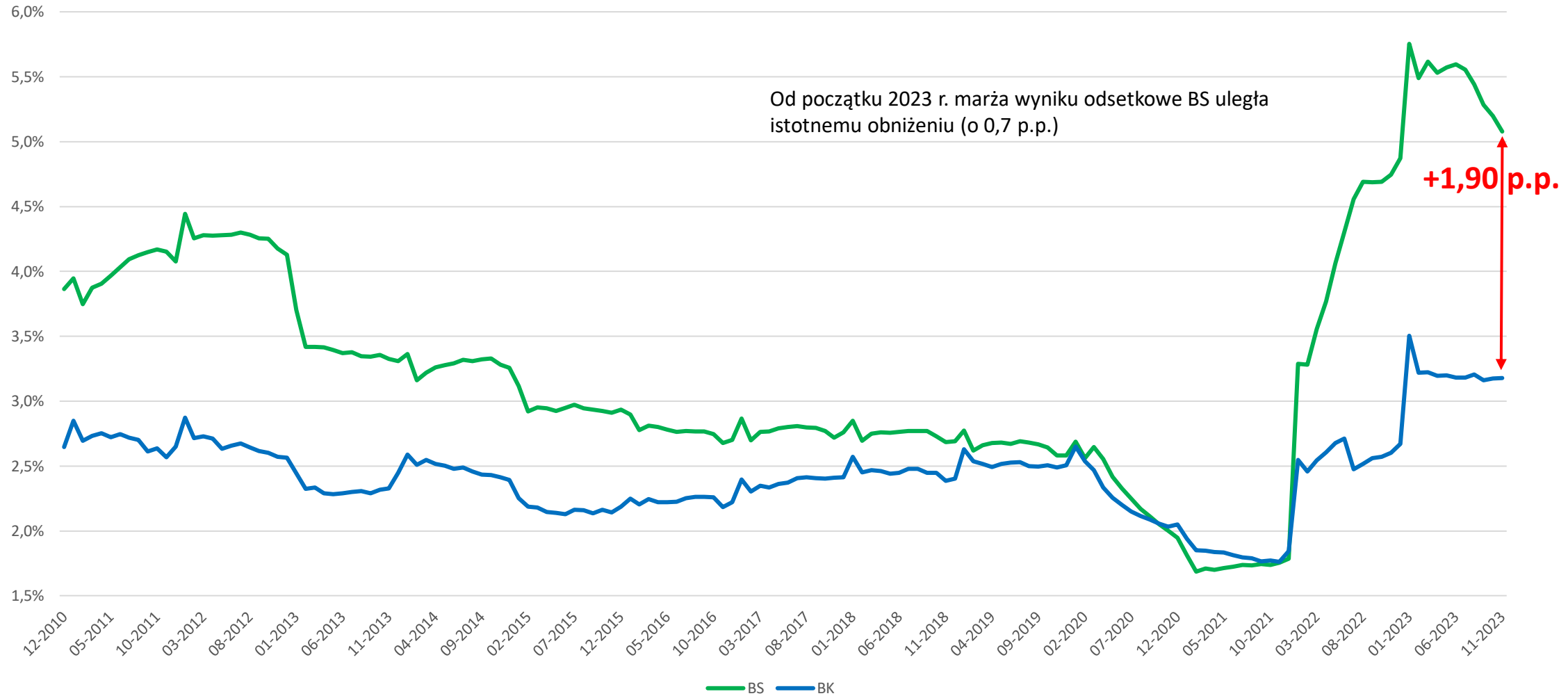

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

W latach 2010 – 2022 BS systematycznie zawężyły spread pomiędzy marżą wyniku odsetkowego względem BK.
W latach 2022 – 2023 marża wyniku odsetkowego była ponownie dużo wyższa w BS i w BK

Marża wyniku odsetkowego w BS i BK

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

Banki spółdzielcze nie dywersyfikują swoich źródeł dochodów. Przychody odsetkowe stanowią dominujące źródło

Udział przychodów odsetkowych w łącznych przychodach BS i BK

O ile w warunkach niskich stóp procentowych udział przychodów odsetkowych zmniejszył się do ok. 57%, o tyle wraz ze wzrostem stóp procentowych relacja ta wzrosła do poziomu ok. 85% - szybciej i silniej niż w bankach komercyjnych.

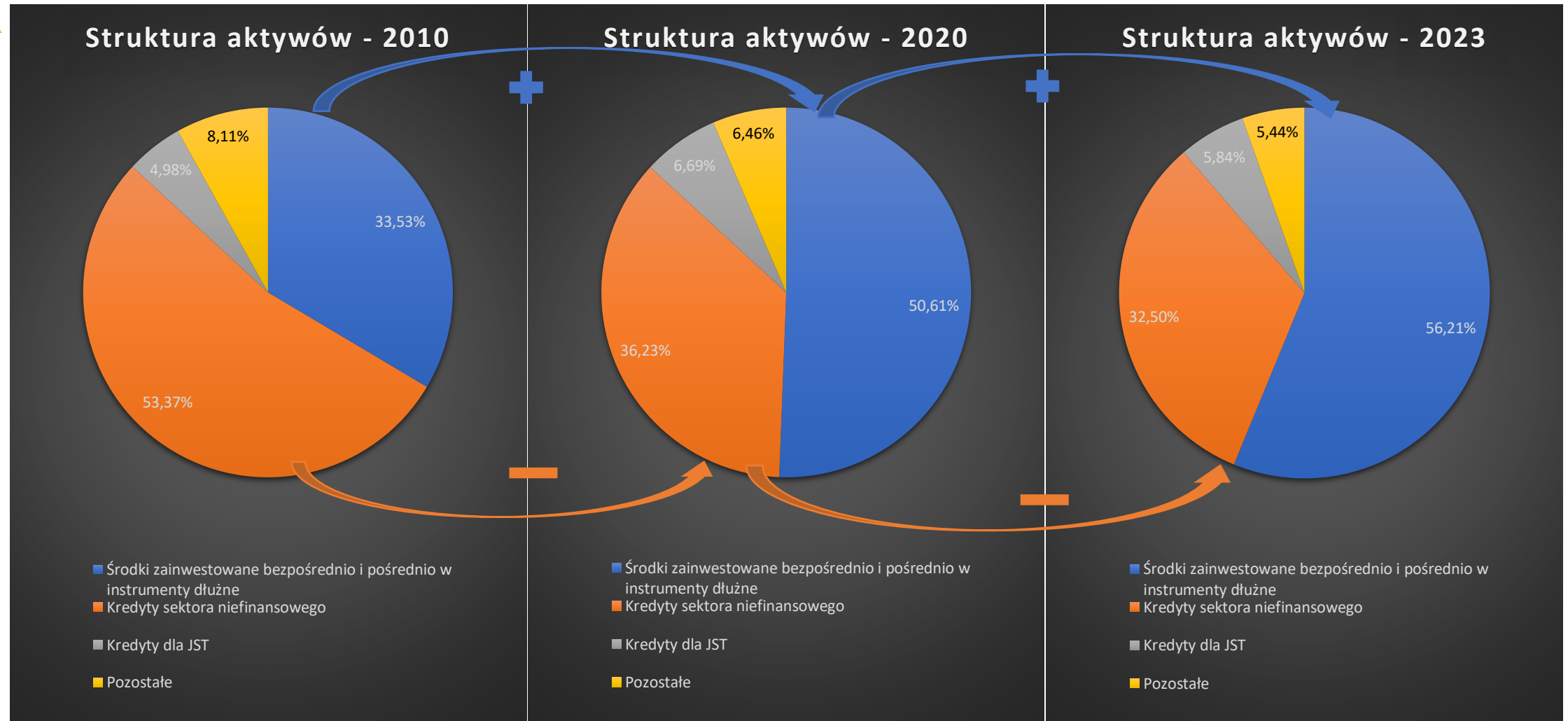
Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

3

AKCJA KREDYTOWA BS

Na przestrzeni lat struktura aktywów BS uległa istotnej zmianie

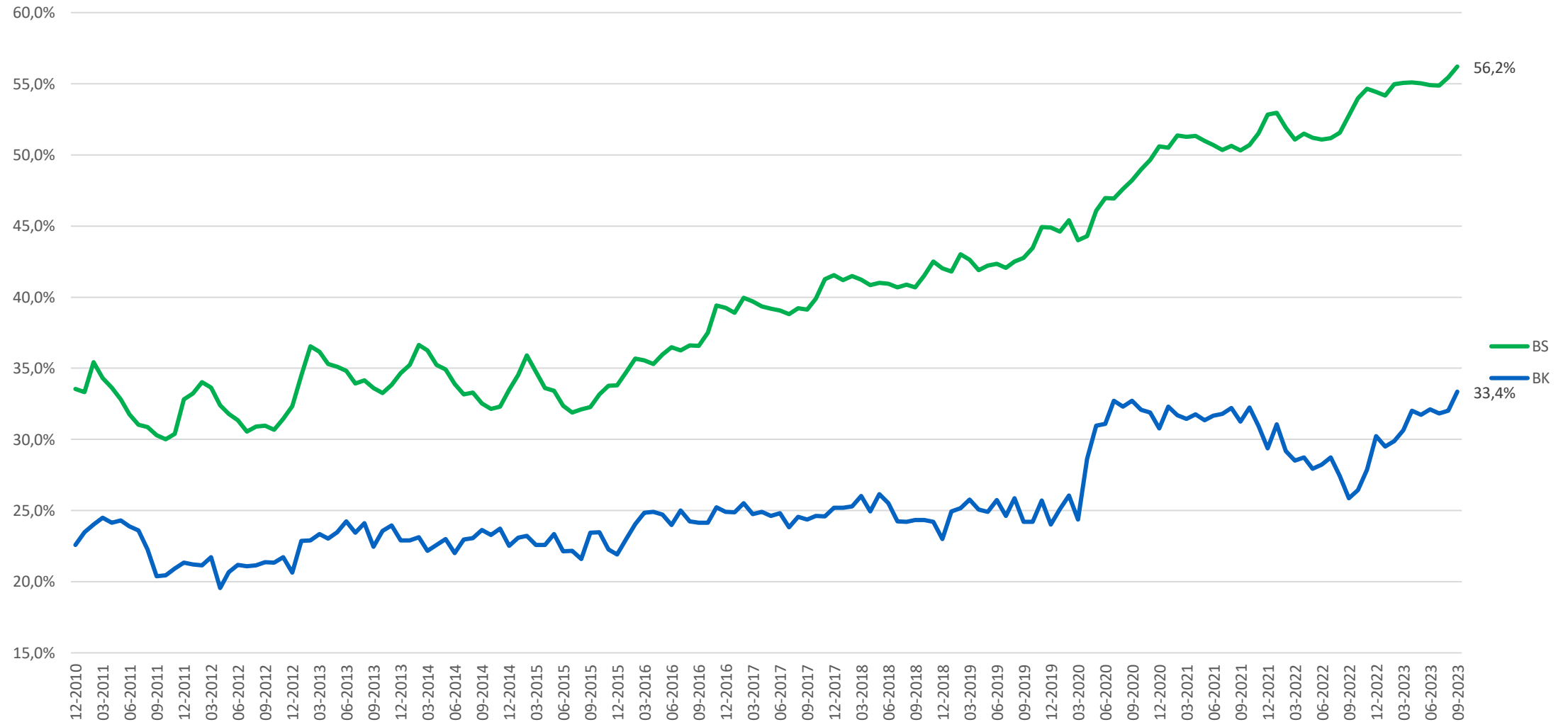
* Pozycja „Środki zainwestowane pośrednio i bezpośrednio w instrumenty dłużne” obejmuje sumę instrumentów dłużnych oraz kredytów dla sektora finansowego

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

Udział środków zainwestowanych pośrednio i bezpośrednio w instrumenty dłużne w BS osiągnął poziom ok 56%

Środki zainwestowane pośrednio i bezpośrednio w instrumenty dłużne w relacji do aktywów

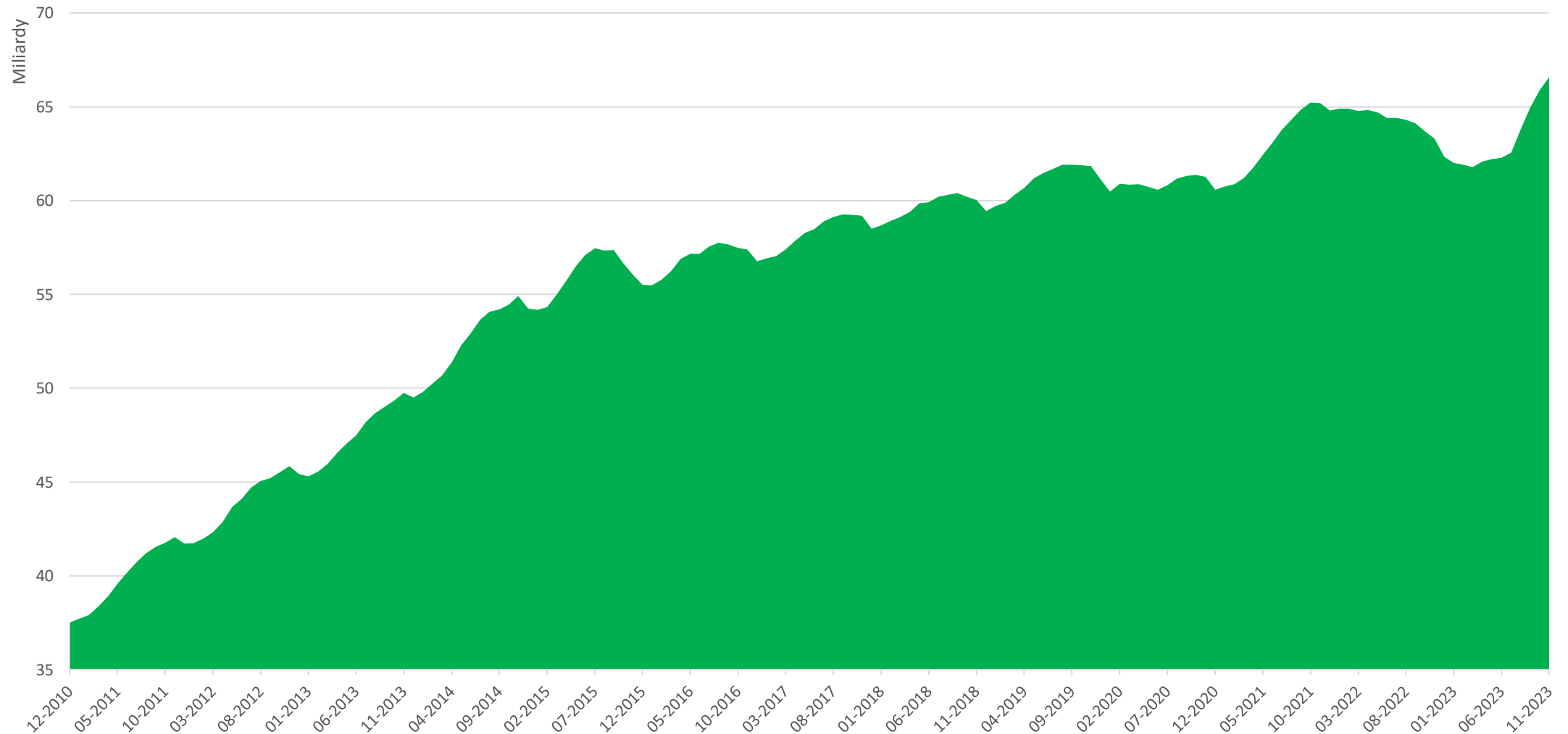

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

W latach 2010 – XI 2023 portfel kredytów dla sektora niefinansowego wzrósł z 37,5 mld zł do 66,59 mld zł

Portfel kredytów dla sektora niefinansowego BS w latach 2010 - XI 2023

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

Mimo to udział kredytów dla sektora niefinansowego w aktywach BS zmniejszył się z ok. 55% w 2011 r. do 32,2% (XI 2023)

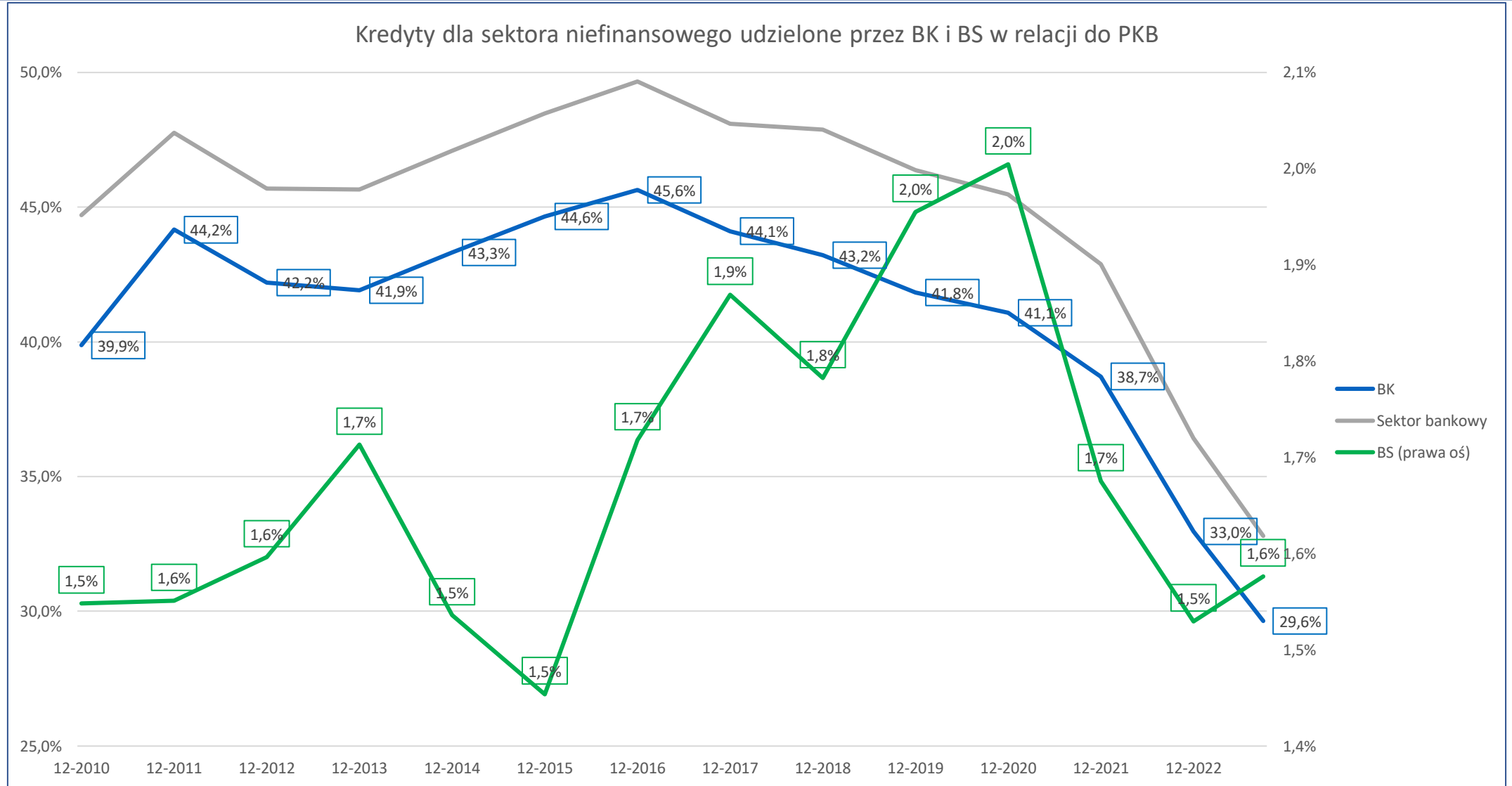
Udział kredytów dla sektora niefinansowego w aktywach BS i BK

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

Zarówno w BK, jak i w BS maleje udział należności sektora niefinansowego w relacji do PKB, choć w BK skala spadku jest znacznie silniejsza i utrzymuje się nieprzerwanie od 2016 r.

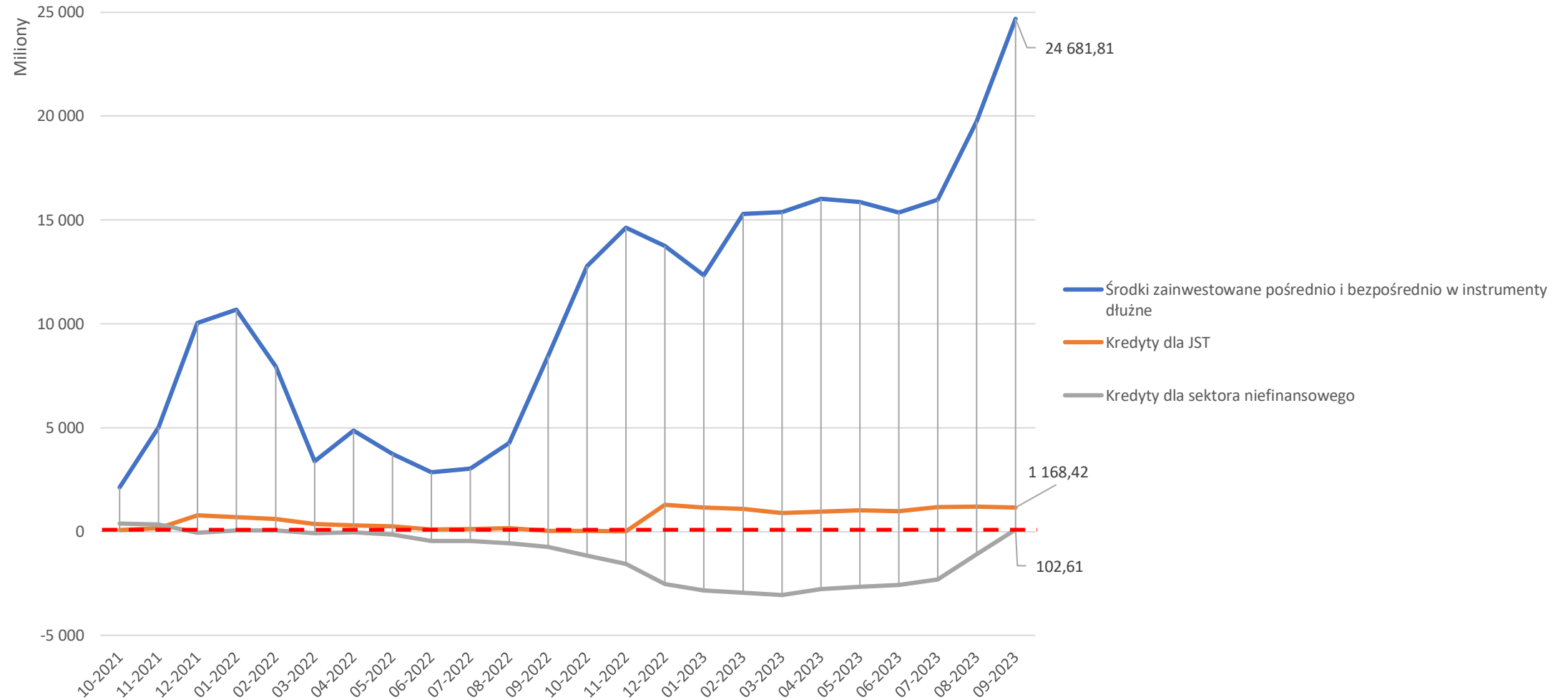

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

W BS wzrastają wyłącznie pośrednie i bezpośrednie inwestycje w instrumenty dłużne oraz (nieznacznie) kredyty dla JST

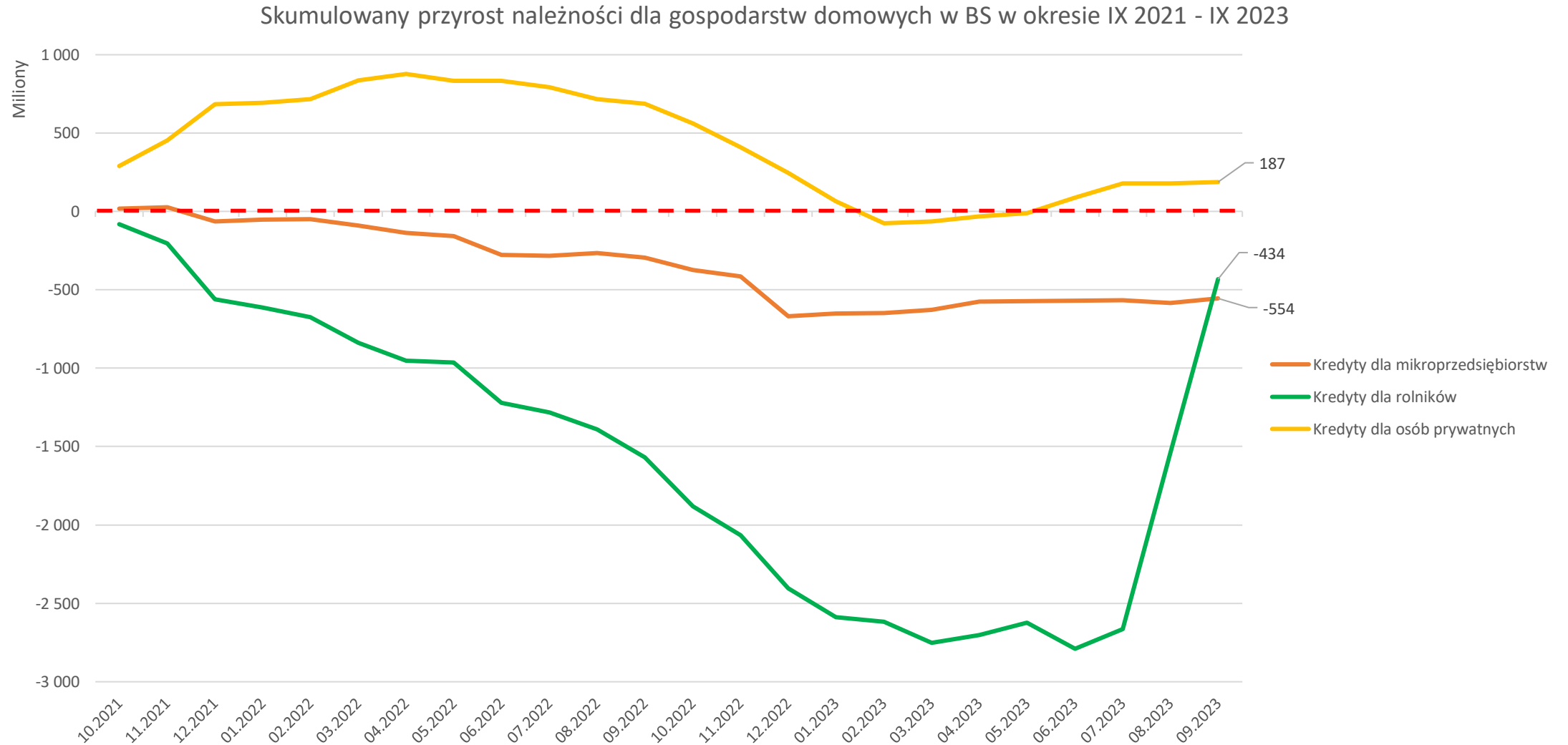
Skumulowany przyrost należność i inwestycji w instrumenty dłużne w BS w okresie IX 2021 - IX 2023

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

W ostatnich 2 miesiącach kredytowanie rolnictwa mocno wzrosło, ale portfel kredytów dla rolników jest nadal mniejszy niż we wrześniu 2021 r.

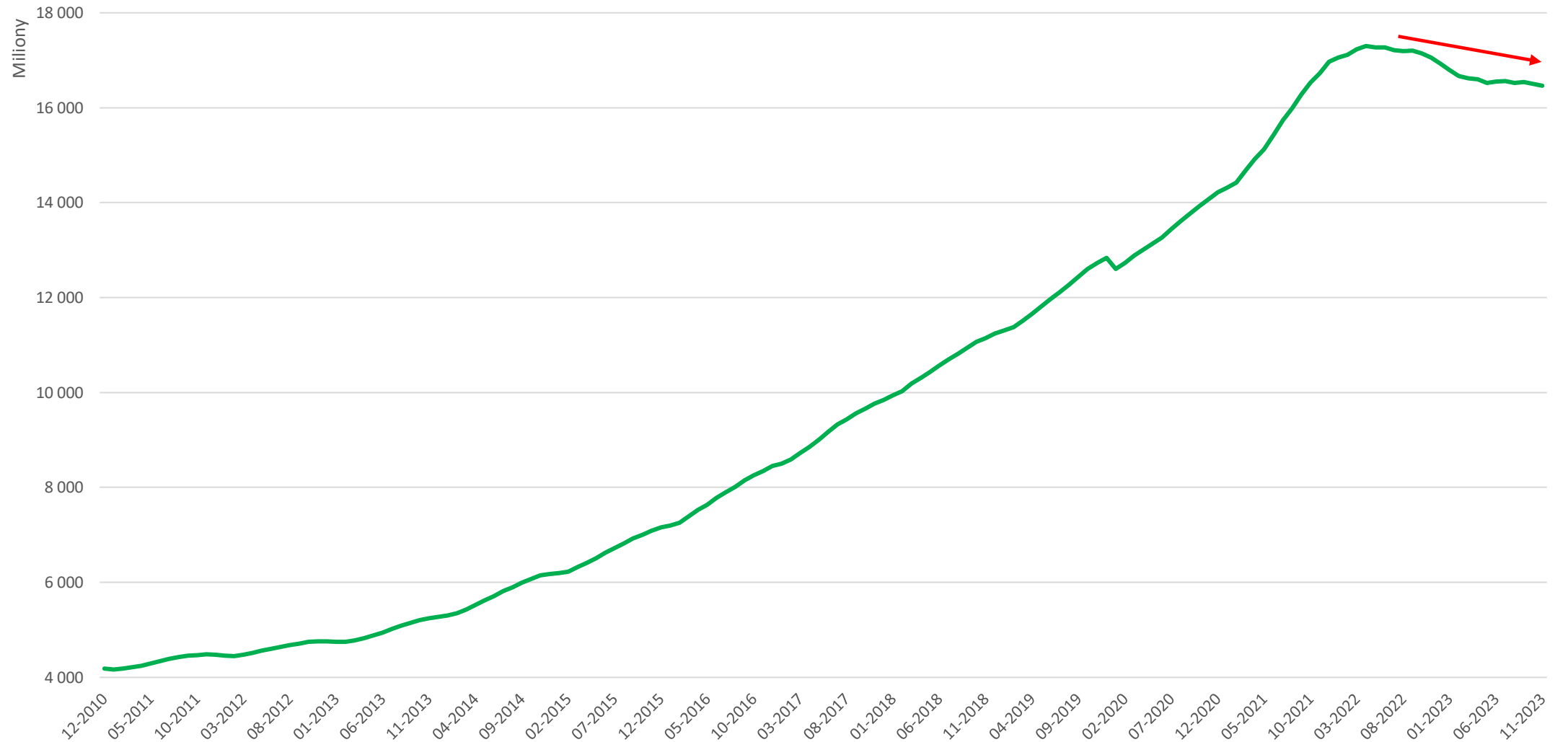

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

W ujęciu r/r portfel kredytów mieszkaniowych GD BS zmniejszył się o 0,59 mld zł, jednak w ostatnich miesiącach jego spadki wyhamowały

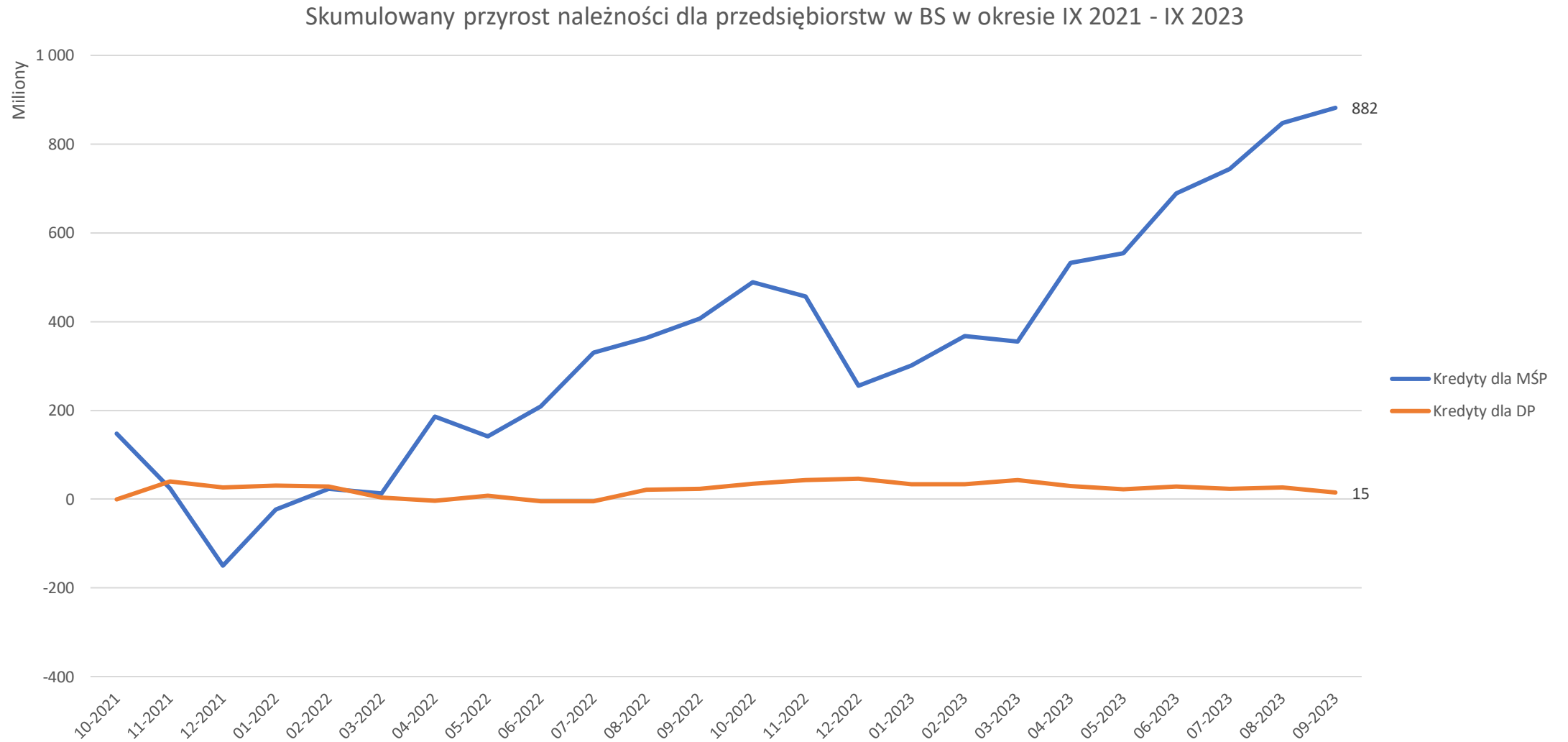
Portfel kredytów mieszkaniowych GD w BS

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

Wzrost kredytowania przedsiębiorstw w okresie minionych dwóch lat (o 0,88 mld zł) dotyczył wyłącznie MŚP

Źródło: opracowanie własne Zespołu Badań i Analiz ZBP, dane KNF

4

PODSUMOWANIE

Dywersyfikacja przychodów, optymalizacja kosztów oraz wzrost podaży kredytów stanowią główne wyzwania BS

Zagrożenia		Wyzwania
Zewnętrzne	Wewnętrzne	
Utrzymujące się spowolnienie gospodarcze	Silne uzależnienie WF BS od wysokości stóp procentowych	Dywersyfikacja źródeł przychodów
Silne i szybkie tempo spadku stóp procentowych	Niska dywersyfikacja źródeł dochodu	Optymalizacja kosztów – szczególnie w warunkach spadających stóp procentowych
Długotrwała wysoka inflacja	Wysoki poziom kosztów działania, który w warunkach spadku wyników odsetkowych może spowodować istotne trudności w BS	Obrona pozycji BS w depozytach sektora bankowego
Utrzymująca się zła kondycja polskiego rolnictwa	Ryzyko braku zdolności do budowy KW (w warunkach niskich stóp procentowych) na poziomie adekwatnym do potrzeb gospodarki	Wzrost podaży kredytów
Utrzymująca się niska skłonność do inwestycji	Pogłębiający się spadek liczby udziałowców	Zwiększenie udziałów rynkowych
Przedłużający się proces pozyskania środków z KPO i impulsów pobudzających inwestycje	Słabnąca pozycja BS w zakresie depozytów sektora niefinansowego	Rozsądne gospodarowanie WF – budowanie KW
Ryzyko przeszacowania wartości obligacji		Ograniczenie oddziaływania przeszacowań rentowności obligacji na WF i KW
Ryzyko dalszego przeregulowania sektora bankowego z brakiem zachowania zasady proporcjonalności (WFD)		

Wartość rynku kredytowego agro (wg BIK, KNF i NBP) – 2023

BIK: na koniec X.2023 r.: wielkość portfela kredytów udzielonych rolnikom wynosiła **29,3 mld zł**. Kredyt dla rolników stanowił ponad 6% całego portfela kredytowego. Wartość nowych kredytów udzielonych rolnikom wynosiła **10 mld zł**, z czego **6,9 mld zł udzieliły BS** oraz **3,1 mld udzieliły banki komercyjne**. Wysokość nowej akcji kredytowej (r/r) **wzrosła** względem r. 2022 o ok. **118%**. Udział BS w sektorze bankowym w kredytowaniu rolników wynosił ponad **64%**. Rolnicy stanowili największą grupę klientów BS (**27%**; 19 mld zł) portfela kredytowego BS.

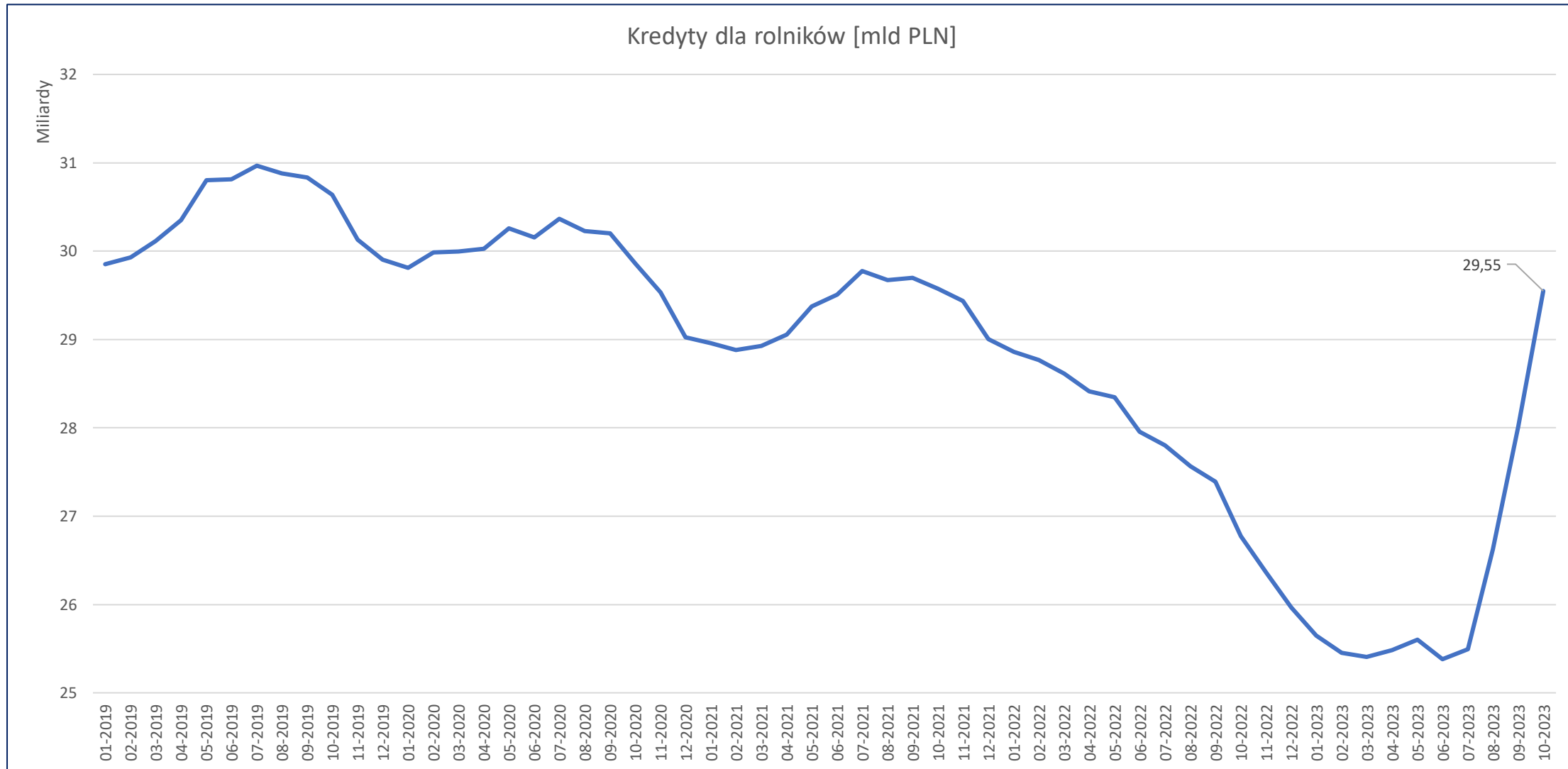
KNF: Stan portfela kredytów rolniczych: **29,55 mld zł** (na koniec października 2023 roku)

NBP: **Na wzrost popytu** na kredyt w III kw. br. oddziaływało większe zapotrzebowanie przedsiębiorstw na finansowanie restrukturyzacji długu (procent netto: 17%) oraz inne nieobjęte ankietą czynniki, m.in. ożywienie działalności gospodarczej po przerwie wakacyjnej i **uruchomienie we wrześniu br. przez ARIMR preferencyjnych kredytów na utrzymanie płynności finansowej oraz kredytów w związku ze skupem zbóż, materiału siewnego roślin rolniczych i owoców miękkich (procent netto: 12%)**

ZBP: obraz roku 2023 r. jest zniekształcony wyjątkowo wysoką interwencją publiczną (zw. z kryzysem zbożowym). Do 2022 r.: miała miejsce kontynuacja spadków z poprzednich lat, wynikająca m.in. z sytuacji rynkowej, ale i z sukcesywnego pogarszania uprawnień wierzyciela. Zmniejszenie całego portfela rolniczego na koniec 2022 w BS wyniosło prawie 8% (w tym wartość spadku k. inwestycyjnych o ponad 30%). Istnieje potrzeba wyraźnego i spójnego komunikowania opinii publicznej realnego stanu rynku kredytowego dla sektora agro.

W 3 kw. 2023 r. wolumen kredytów dla rolników wzrósł dzięki preferencyjnym kredytom płynnościowym

Źródło: opracowanie własne ZBP, dane KNF

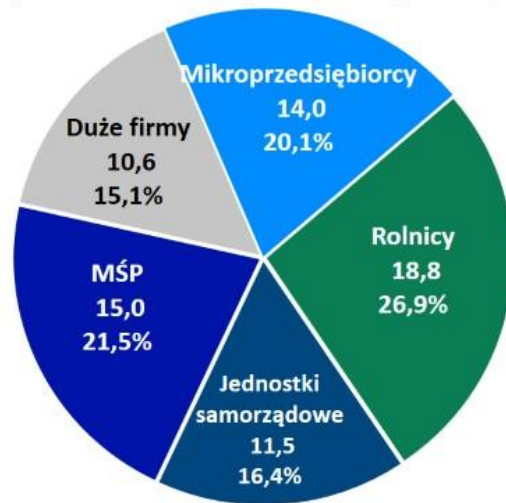

Wartość rynku kredytowego agro (wg BIK i NBP)– 2023

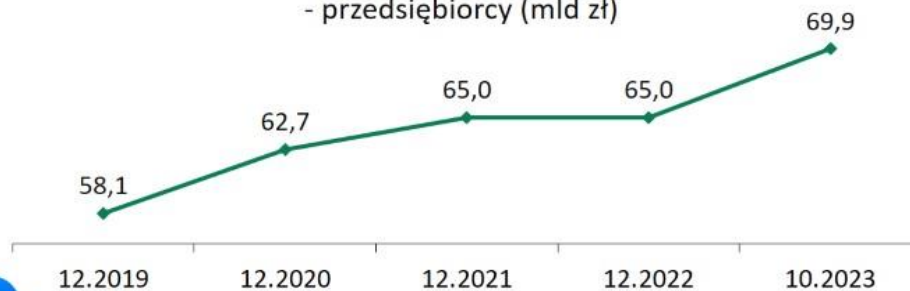
Silny wzrost sprzedaży kredytów dla rolników i jednostek samorządowych w bankach spółdzielczych

Struktura portfela **sektora spółdzielczego** – 69,9 (mld zł)

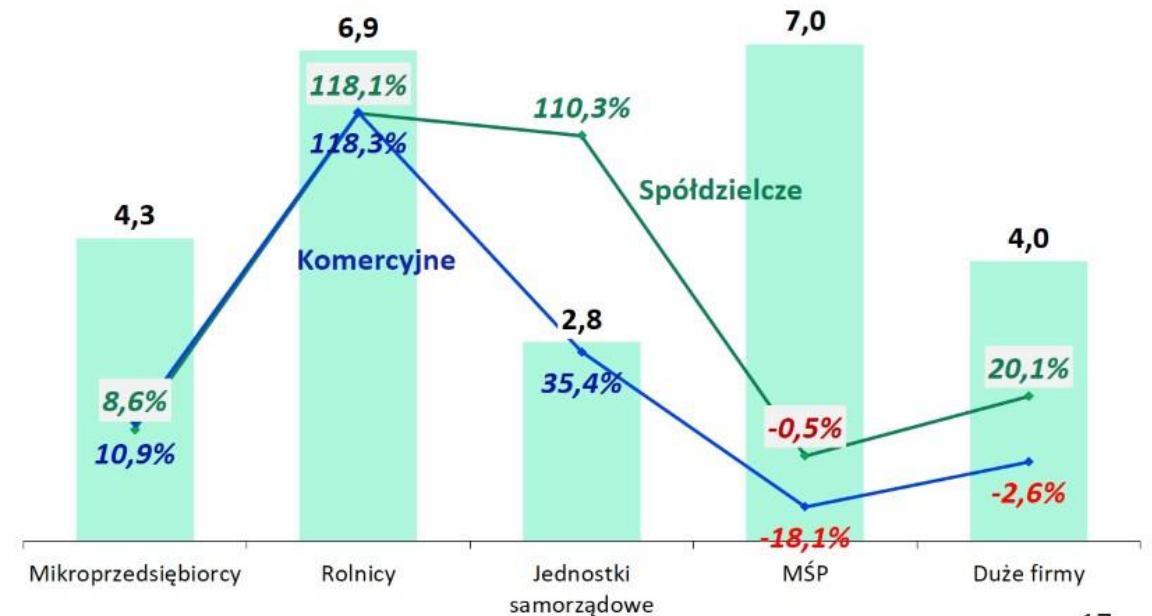

Wartość portfela kredytów w **bankach spółdzielczych** - przedsiębiorcy (mld zł)

Wartość nowych kredytów gospodarczych udzielonych w **sektorze spółdzielczym** w okresie 1-10/2023 r. (łącznie **25 mld zł**) oraz dynamiki sprzedaży banków spółdzielczych i komercyjnych

■ banki spółdzielcze - sprzedaż w 1-10'23 r.
→ banki spółdzielcze - dynamika r/r
→ komercyjne - dynamika r/r

Źródło: BIK

Wartość rynku kredytowego agro (wg BIK i NBP)– 2023

Wartość portfela rolników w sektorze spółdzielczym wg produktów (mld zł)

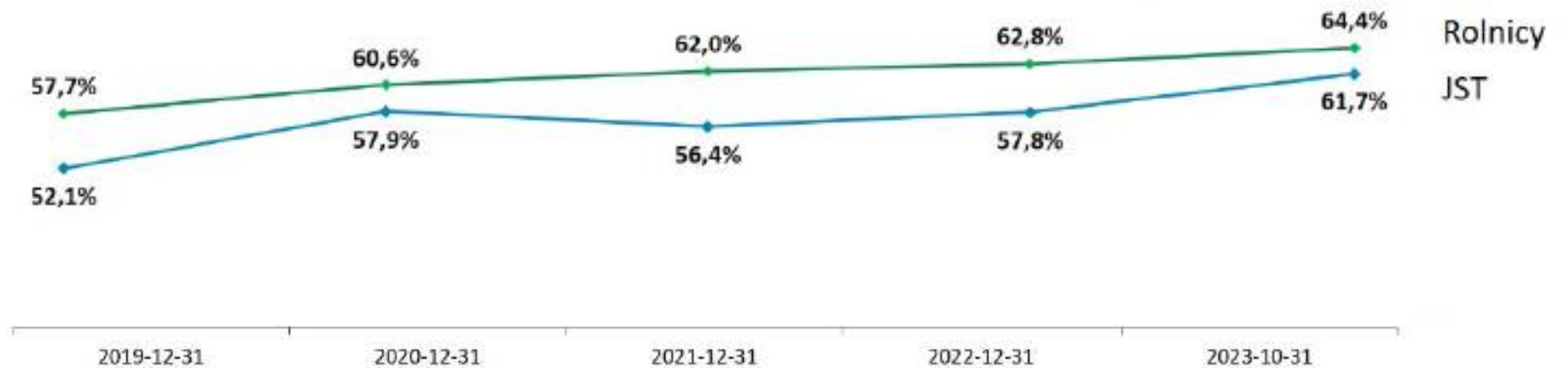

Wartość rynku kredytowego agro (wg BIK i NBP) – 2023

Wysoki i rosnący udział banków spółdzielczych w portfelach kredytów dla rolników i jednostek samorządowych

Udział wartościowy banków spółdzielczych w portfelu kredytowym

Kredyty udzielone z dopłatami ARiMR – 2023

(stan na 15.12.2023)

Linia kredytowa	Kwota wypłaconych dopłat do odsetek ARiMR (zł)	Wysokość akcji kredytowej (zł)	Liczba umów kredytowych
PR	0,00	0,00	0
RR	1 353 807,52	218 480 139,64	297
Z	2 103 914,69	223 459 235,66	710
razem kredyty inwestycyjne	3 457 722,21	441 939 375,30	1 007
K01	0,00	0,00	0
K02	822 180,13	20 011 097,87	241
razem kredyty kłękowe	822 180,13	20 011 097,87	241
KPS	0,00	0,00	0
MRcsk	3 671 599,64	11 830 031,75	63
UP	39 344 778,96	8 779 719 206,07	71 287
S	1 935 812,60	1 627 268 810,05	326
Razem	49 232 093,54	10 880 768 521,04	72 924

Limity akcji kredytowej i dopłat – 2023

(stan na 15.12.2023)

Kredyty	Limit udostępniony na PA (zł)		Limit zarezerwowany na PA (zł)		Limit dostępny na PA (zł)	
	akcji	dopłat	akcji	dopłat	akcji	dopłat
częściowa spłata kapitału (MRcsk)	x	10 000 000,00	x	5 819 869	x	4 180 130
inwestycyjne (PR, RR, Z)	500 000 000,00	10 000 000,00	490 467 120	5 965 892	9 532 879	4 034 107
dla producentów świń (KPS)	10 000 000,00	100 000,00	0	0	10 000 000	100 000
klęskowe	100 000 000,00	3 000 000,00	20 892 850	927 023	79 107 149	2 072 976
kredyt płynnościowy (UP)	10 000 000 000,00	250 000 000,00	10 000 000 000	80 396 215	0	169 603 784
kredyt skupowy (S)	5 000 000 000,00	100 000 000,00	2 235 211 876	21 369 218	2 764 788 123	78 630 781

Nowe kredyty z dopłatami ARiMR - 2023

W maju 2023 r. wprowadzono 2 nowe linie kredytowe z dopłatami ARiMR do oprocentowania:

- Kredyt na utrzymanie płynności finansowej przez producentów rolnych – kredyt „płynnościowy”
- Kredyt związany ze skupem zbóż, materiału siewnego roślin rolniczych i owoców miękkich - kredyt „skupowy”

UWAGA: wydłużenie terminu korzystania z nowej pomocy – kredytu płynnościowego i skupowego do 30.06.2024 r.

Związek Banków Polskich wielokrotnie interweniował w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi ws. wydłużenia okresu udzielania kredytów skupowych i płynnościowych. Interwencje odniosły pozytywny skutek.

Wyniki akcji kredytowej (stan na 15.12.2023 r.)

❖ Kredyt płynnościowy:

- Udzielane od 13 lipca 2023 r. **do 30 czerwca 2024 r.**
- Liczba złożonych wniosków: 80 983
- **Liczba udzielonych kredytów: 71 287**
- **Udzielony kredyt: 8,8 mld zł**
- Planowana docelowo akcja kredytowa: 10 mld zł

❖ Kredyt skupowy:

- Udzielane od 7 września 2023 r. **do 30 czerwca 2024 r.** (pierwotnie do 15 października, przed ostatnią zmianą do 31 grudnia 2023 r.)
- Liczba złożonych wniosków: 485
- **Liczba udzielonych kredytów: 326**
- **Udzielony kredyt: 1,63 mld zł**
- Planowana docelowo akcja kredytowa: 10 mld zł

Zmiany zasad udzielania kredytów preferencyjnych z dopłatami ARiMR

- 21.12.2023 r. zostało ogłoszone zarządzenie Prezesa ARiMR Nr 181/2023 z dnia 21 grudnia 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia "Zasad udzielania kredytów preferencyjnych".
- Zmiana polega na umożliwieniu **łączenia pomocy** udzielanej w ramach linii "S" z pomocą udzielaną na podstawie § 13z z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r., tj. pomocy podmiotowi, który nabył od dnia 15 września 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. kukurydzę od producenta rolnego będącego producentem kukurydzy, która nie została poddana procesowi suszenia, zwaną **"mokrą kukurydzą"**.
- Wprowadzane zmiany nie uwzględniają wydłużenia okresu udzielania kredytów z linii S do dnia 30 czerwca 2024 r. Zgodnie bowiem z informacją przekazaną przez MRiRW, wprowadzenie zmiany wydłużającej okres udzielania w/w kredytów do dnia 30 czerwca 2024 r. **wymaga uzyskania notyfikacji w Komisji Europejskiej.**

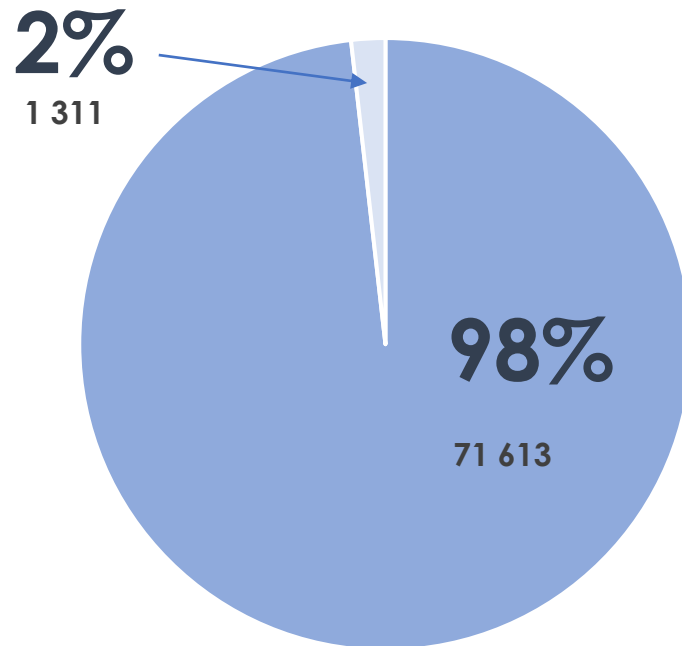

Udział „nowych” kredytów: płynnościowych i skupowych w kredytach preferencyjnych z dopłatą ARiMR (stan na 15.12.2023)

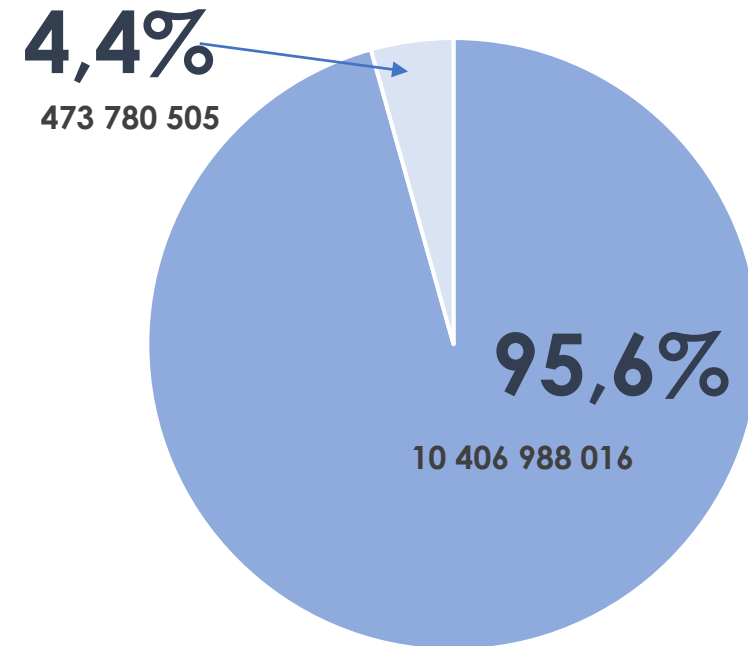
2024

Liczba kredytów

- Kredyty płynnościowe i skupowe
- Pozostałe kredyty

Kwota kredytów (w zł)

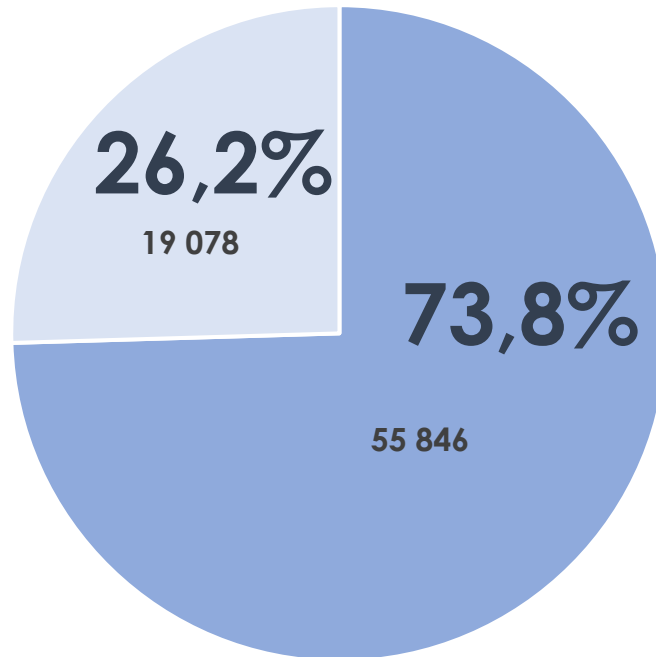
- Kredyty płynnościowe i skupowe
- Pozostałe kredyty

Kredyty udzielone z dopłatami ARiMR – 2023

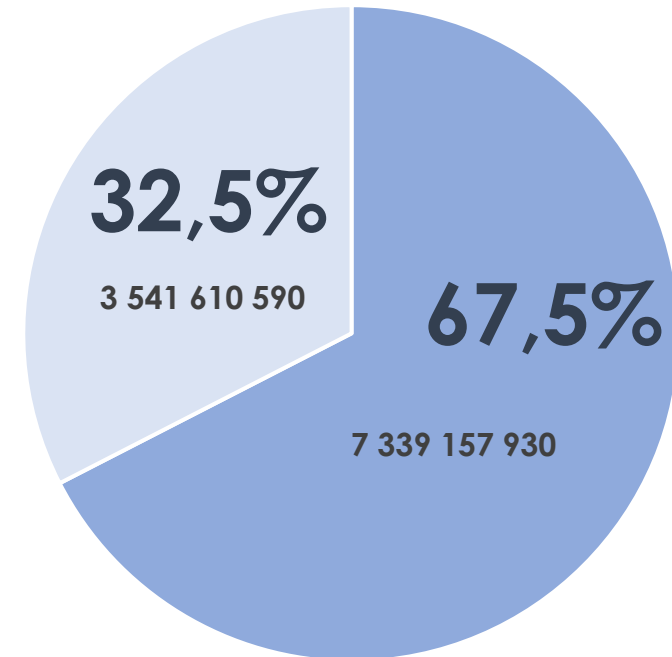
(stan na 15.12.2023)

Liczba kredytów

■ Banki spółdzielcze ■ Banki komercyjne

Kwota kredytów (w zł)

■ Banki spółdzielcze ■ Banki komercyjne

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

1. Kredyty z dopłatami ARiMR

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

2024

Planowane jest kontynuowanie akcji kredytowej dla:

- kredytów inwestycyjnych (linie PR, RR, Z)
- kredytów kłeskowych (linie K01 i K02)
- kredytów na ponowne uruchomienie produkcji świń (linia KPS)
- kredytów z częściową spłatą kapitału (linia MRcsk)

Planowane dopłaty do oprocentowania i akcja kredytowa

- kredyty inwestycyjne (linie PR, RR, Z):
 - dopłaty do oprocentowania: 22,9 mln zł
 - **akcja kredytowa: 1,5 mld zł**
- kredyty kłeskowe (linie K01 i K02):
 - dopłaty do oprocentowania: 37,86 mln zł
 - **akcja kredytowa: 1 mld zł**
- kredyty na ponowne uruchomienie produkcji świń (linia KPS):
 - dopłaty do oprocentowania: 3,35 mln zł
 - **akcja kredytowa: 100 mln zł**
- kredyty z częściową spłatą kapitału (linia MRcsk):
 - dopłaty do częściowej spłaty kapitału: 30 mln zł
 - **akcja kredytowa: 60 mln zł**

Planowana akcja
kredytowa w 2024

2,7 mld zł

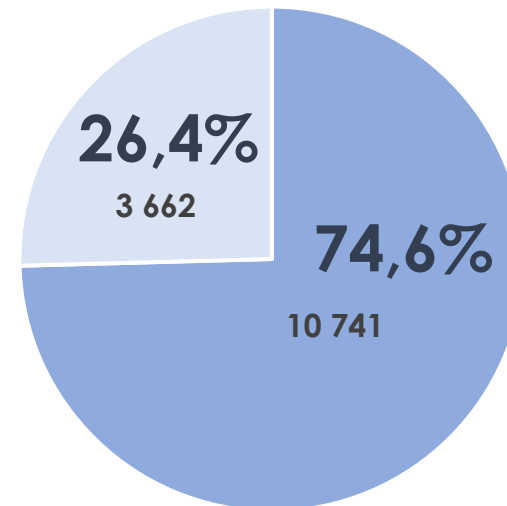
2. Kredyty z gwarancjami dla sektora rolnego z FGR (BGK/UE)

(stan na 30.11.2023 r.)

2024

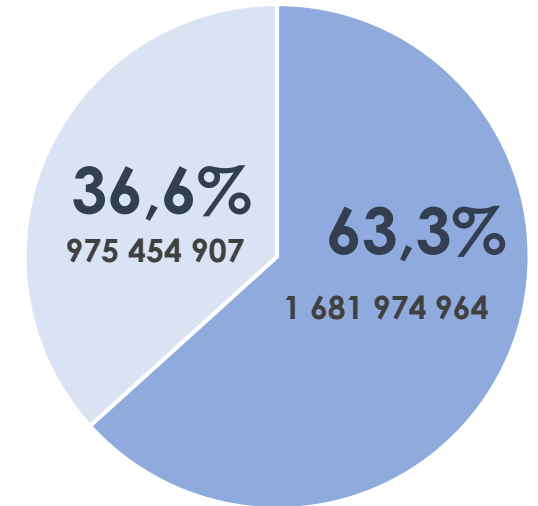
- Liczba udzielonych gwarancji: 14 403
 - w tym obrotowe: 13 771
 - w tym inwestycyjne: 632
- Wartość gwarancji: ponad 2,08 mld zł
 - w tym obrotowe: 1,67 mld zł
 - w tym inwestycyjne: 409,43 mln zł
- **Wartość kredytów: ponad 2,66 mld zł**
 - w tym obrotowe: 2,09 mld zł
 - w tym inwestycyjne: 566,8 mld zł

Liczba kredytów z Gwarancją FGR

- Banki spółdzielcze
- Banki komercyjne

Kwota kredytów z Gwarancją FGR (w zł)

- Banki spółdzielcze
- Banki komercyjne

Plany na przyszłość

Gwarancja dla sektora rolnego z FGR*

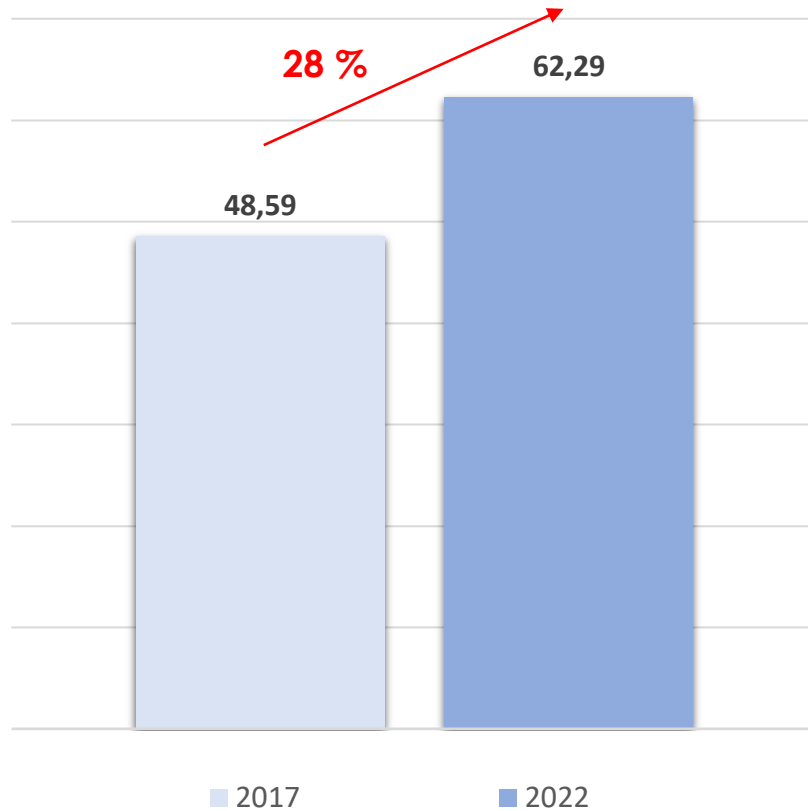
2024

- Wydłużenie okresu udzielania gwarancji z FGR PROW do końca 2025 r.
- Gwarancja dla sektora rolnego z FGR Plus – PS WPR (komponent inwestycyjny): I kwartał 2024
- Od II kwartału 2024 r., pozostanie możliwość obejmowania gwarancją tylko kredytów płynnościowych na bieżące finansowanie (komponent płynnościowy)
- Więcej informacji: ZBP, Zespół ds. Programów Publicznych i Środowisk Gospodarczych: programy@zbp.pl

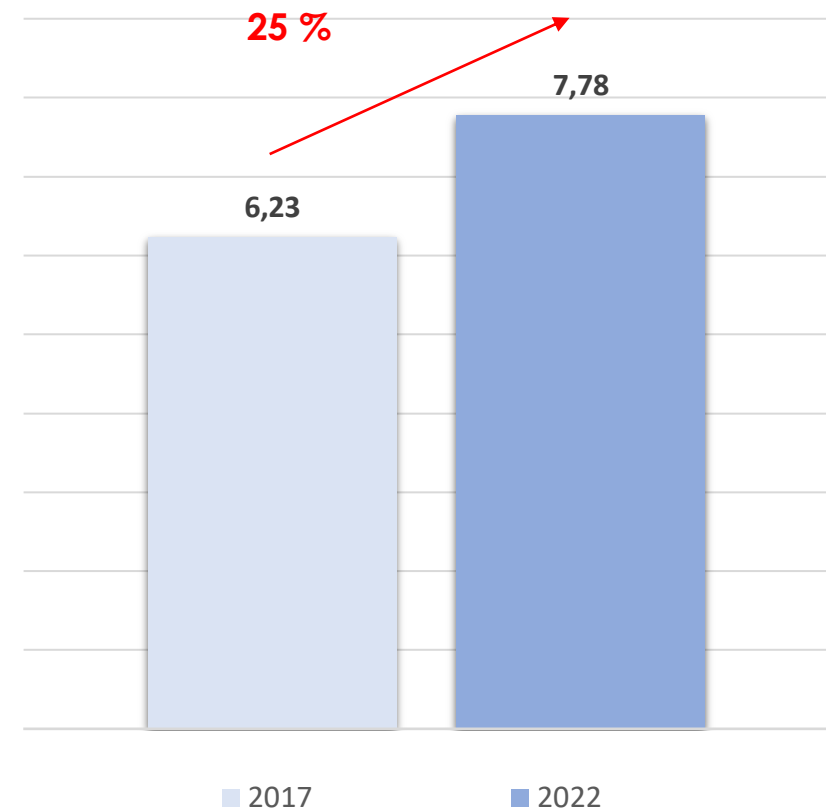
* BGK jest w roboczym kontakcie z MRiRW w celu wypracowania finalnej wersji parametrów produktu

Luka w finansowaniu rolnictwa

Unia Europejska (w mld EUR)

Polska (w mld EUR)

Podstawowe zalety posiadania silnego sektora banków spółdzielczych/lokalnych, jako **strategicznego zasobu państwa polskiego**, to:

- **brak wykluczenia finansowego**, ale też społecznego czy cyfrowego na niezurbanizowanych obszarach,
- **budowanie sieci instytucjonalnej**, która może służyć wszelkim działaniom państwa, programom publicznym, gdzie potrzeba **światłych, wyszkolonych ludzi** i dotarcia do **najodleglejszych regionów kraju**,
- istnienie silnego **stabilizatora/bufora antycyklicznego**. Banki niezwiązane z danym terytorium kierują się rentą z kapitału. W dobrych czasach zwiększają silnie akcję kredytową, w złych gwałtownie ją obniżają potęgując zjawiska recesyjne. Banki lokalne związane z konkretnym terenem prowadzą podobną politykę kredytowa cały czas i przez to działają jako stabilizator koniunktury. **W kryzysowym 2009 roku sektor BS utrzymał kilkunastoprocentowe tempo wzrostu akcji kredytowej podczas, kiedy sektor komercyjny zmniejszył je z blisko 40% do 3%!**

Podstawowe wyzwanie stojące przed sektorem BS to:

1. Kwestie technologiczne:

- szybka integracja technologiczna, która pozwoli na efekt skali sektora i ograniczenie kosztów działania by zachować konkurencyjność cenową (są tu pomysły na wsparcie tego procesu).
- zamknięty charakter systemów podstawowych, brak transparencji dokumentacji i brak szyny wymiany informacji są w bankach barierą rozwoju nowoczesnych narzędzi i produktów.
- problem z dostępem do danych w postaci analitycznej tj. prostego łączenia, korzystania do automatyzacji procesów i raportowania. Dane są archiwizowane w postaci papierowej lub jako osobne pliki bez odpowiedniej struktury baz czy dokumentacji, co uniemożliwia ich wykorzystanie.
- Banki ograniczają wykorzystanie danych do minimum przez co zawężają możliwości korzystania z nowoczesnych metod oceny ryzyka, wsparcia sprzedaży, wykorzystania elementów AI.

2. Kolejnym wyzwaniem jest stworzenie mechanizmu, który pozwoli sprostać wysokim wymogom kapitałowym by nie zahamować generowania nowej akcji kredytowej dla polskiej gospodarki.

3. Wdrożenie w bankach ESG w kontekście działania samych banków, ale też oceny klientów, ich projektów inwestycyjnych, działalności oraz produktów pod kątem ESG.

4. Pogarszająca się sytuacja jako wierzyciela na skutek chybionych regulacji, ale też nadmiaru regulacji oraz braku stosowania w praktyce zasady proporcjonalności.

5. Zmiany cywilizacyjne, w tym depopulacja niektórych naturalnych obszarów działania banków lokalnych, ale z drugiej strony odpowiedź sektora na coraz większego zrozumienia dla spółdzielczości, ekonomii społecznej i gospodarki współdzielenia opartej o bardziej ekstensywne reguły.

Kredyt rolnik konsumentem – Ustawa z dnia 7 kwietnia 2023 r. o konsumenckiej pożyczce lombardowej

*Ustawę stosuje się także do **umów o kredyt** zawieranych z osobą fizyczną prowadzącą gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 6 pkt 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (art. 2 ust. 2).*

✓ Data wejścia w życie: 7 stycznia 2024 r.

Wykładnia językowa

- Wynika z brzmienia przepisu
- Oznacza zastosowanie UKK do wszystkich umów zawieranych z rolnikiem
- Bez kryterium kwotowego (225 550 zł)

Wykładnia celowościowa

- Stosowanie UKK do umów zawieranych z rolnikiem, które spełniają kryteria uznania jej za umowę kredyt konsumencki
- Umowy do kwoty 255 550 zł

Rolnik konsumentem – zakres zastosowania zmian

- **Wykładnia językowa prowadzi do:**
 - przyznania większej ochrony rolnikom niż konsumentom,
 - stosowania tej regulacji tylko przez kredytodawców, bez pożyczkodawców;
- **Wykładnia celowościowa:**
 - może rodzić ryzyko sankcji kredytu darmowego.

Rolnik konsumentem – konsekwencje dla rolników

- **Ograniczenie dostępu do finansowania**
- **Wzrost kosztów finansowania**
- **Ograniczenie elastyczności finansowania**
- **Ograniczenie absorpcji środków z programów publicznych**
- **Skomplikowanie i brak czytelności nowych regulacji**

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Ograniczenie dostępu do finansowania:**
 - **Przepisy systemowo demolujące sprawdzony mechanizm finansowania rolników**, wprowadzono de facto dla ochrony marginalnej populacji kredytobiorców odnotowujących problemy finansowe. Z danych instytucji finansowych wynika bowiem, że tylko mniej niż 400 gospodarstw rolnych rocznie ma kłopot nadmiernym zadłużeniem i wypłacalnością, co oznacza, że ok. 0,1% rolników, korzystających z finansowania, stałoby się potencjalnie beneficjentami ochrony konsumenckiej w razie niewypłacalności i poddania egzekucji (aukcji) lombardowej. Tymczasem ponad 400 tysięcy gospodarstw rolnych, w tym wzorowo regulujących swoje zobowiązania, dotknęłyby negatywne skutki Ustawy.
 - Czas jaki otrzymały instytucje finansowe na dostosowanie do nowych wymogów rodzi **poważne ryzyko znacznego ograniczenia dostępu do finansowania dla rolników od 7 stycznia 2024 r.** Zakres zmian jakie należy wprowadzić w produktach i procesach w praktyce oznacza, że część instytucji może nie być przygotowana do udzielania kredytów w oparciu o wymogi ustawy o kredycie konsumenckim. W takim przypadku finansowanie **może zostać ograniczone do kwoty przekraczającej 255.550 zł.** Taka sytuacja w dużej mierze dotknie małe i średnie gospodarstwa, które zaciągają kredyty w mniejszych kwotach.
 - **Szczególne znaczenie w kontekście kredytów preferencyjnych, również w odniesieniu do kredytów płynnościowych**, dla których zapowiedziano przedłużenie dostępności. Objęcie finansowania dla rolników przepisami o kredycie konsumenckim w praktyce może wyeliminować, a co najmniej istotnie ograniczyć dostępność tej formy pomocy, w szczególności ponownie dla małych i średnich gospodarstw, których sytuacja jest zdecydowanie trudniejsza i taka pomoc może być dla nich konieczna.

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Ograniczenie dostępu do finansowania**
 - **Ustawa nie zawiera niezbędnych przepisów intertemporalnych w zakresie aneksowania lub restrukturyzacji umów zawartych przed 7 stycznia 2024 r.** Może się to drastycznie przełożyć na ograniczenie możliwości odnowienia kredytów w rachunku bieżącym. W efekcie rolnicy z dnia na dzień mogą zostać pozbawieni finansowania bieżącego, **co może skutkować brakiem zachowania ciągłości produkcji.** Dotyczy to także restrukturyzacji. W świetle nowych przepisów i pozostawionego krótkiego czasu na dostosowanie, rolnicy mogą nie uzyskać pełnej pomocy w ramach restrukturyzacji jaka dzisiaj jest dostępna.
 - Ustawa o kredycie konsumenckim **nakłada także obowiązek weryfikacji maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu w ramach grupy finansowej** (część banków w ramach grupy finansowej ma odrębne spółki zajmujące się udzielaniem kredytów konsumentom, a także finansujących działalność inwestycyjną przedsiębiorców, czy rolników – po nowelizacji obszary te będą się przenikały). W praktyce oznacza to, że zaciągnięcie kredytu ratalnego związanego z potrzebami gospodarstwa domowego rolnika (np. na pralkę) ograniczy lub wręcz uniemożliwi finansowanie działalności rolniczej przez okres kolejnych 4 miesięcy. Nie wynika to z kosztów kredytów udzielanych rolnikom, ale z różnicy w kwocie finansowania oraz przepisów ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących zakazu „rolowania” pożyczek . Kredyty dla konsumentów (a już obecnie rolnik zawierający umowę na cele konsumpcyjne, nie związane z jego działalnością rolniczą jest traktowany jak konsument!) to z reguły finansowanie w kwocie kilku, kilkunastu tysięcy złotych, podczas, gdy finansowanie działalności gospodarstwa rolnego wymaga kwoty często kilkudziesięciu tysięcy złotych lub wyższej. Opieranie w takiej sytuacji limitu kosztów na kredycie ratalnym – stricte konsumenckim - wyklucza udzielenie finansowania na gospodarstwo rolne, nawet przy minimalnych kosztach.

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Wzrost kosztów finansowania**
 - Nałożenie na banki dodatkowych wymogów wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim **zwiększa ryzyko związane z finansowaniem gospodarstw rolnych. W praktyce będzie to miało przełożenie na koszt finansowania** dla gospodarstw rolnych, przede wszystkim tych małych i średnich. **W tym miejscu sektor bankowy chciałby wyraźnie podkreślić, że nie wynika to z zamiaru zwiększenia marży dla banku, ale z konieczności pokrycia kosztów dodatkowego ryzyka.** Aktualne koszty finansowania gospodarstw rolnych kształtują się znacznie poniżej kosztów finansowania w kredytach gotówkowych. W obliczu nowych regulacji utrzymanie takiego stanu będzie bardzo trudne, jeśli nie niemożliwe. Wynika to z faktu, że finansowanie konsumenckie jest droższe o prawie 100% w porównaniu z finansowaniem przedsiębiorców (koszt obsługi kredytu, koszt ryzyka, horyzont czasowy, zabezpieczenia itp.).
 - **Zmniejszy się konkurencyjność rynku dla agrobiznesu**, ponieważ mniejsze banki dla których nowe koszty obsługi tego klienta będą znaczną barierą, wycofają się z tego rynku.

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Ograniczenie elastyczności finansowania**
 - Aktualnie przepisy ustawy o kredycie konsumenckim dotyczą przede wszystkim kredytów gotówkowych i ratałnych, które z założenia mają znacznie prostszą konstrukcję i uniwersalne założenia. Jest to produkt finansowy, ustandaryzowany kierowany do nieograniczonego adresata. Zgoła inaczej wygląda finansowanie działalności rolniczej. Niejednokrotnie wymaga ono indywidualnego podejścia, choćby w zakresie sposobu spłaty kredytu (raty sezonowe) lub karencji w spłacie. Jest to także często finansowanie inwestycyjne, celowe. **W praktyce wykorzystanie wprost aktualnych rozwiązań stosowanych w kredytach gotówkowych jest niemożliwe, a przeniesienie tych rozwiązań na kredyty udzielane rolnikom ograniczy ich elastyczność i dostosowanie do specyfiki sektora rolnego.**
 - **Zwiększy się ryzyko sięgania przez rolników z usług parabanków.**

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Ograniczenie absorpcji przez rolników środków z programów publicznych**
 - Wejście w życie wprowadzonych zmian zablokuje lub ograniczy możliwość skorzystania z programów publicznych dla agrobiznesu. **Ustawa o kredycie konsumenckim nie jest dostosowana do kredytów ze wsparciem publicznym** (czy to kredytów z krajowymi dopłatami z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ARiMR, czy to kredytów z unijnymi dopłatami i gwarancjami z Funduszu Gwarancji Rolnych -FGR) - klauzule, które banki stosują w umowach, a które wynikają z zasad współpracy z ARiMR czy BGK mogą być oceniane, jako **klauzule abuzywne**, a przez to jest ryzyko unieważnienia umów.
 - Regulacje programów publicznych narzucają konieczność wprowadzenia do umowy kredytowej określonych restrykcyjnych zapisów. Banki będą zmuszone **znacznie zaostrzyć ocenę ryzyka prawnego** związane ze stosowaniem tych przepisów w ww. umowach. Z uwagi na wiele wątpliwości co do podejścia od 07.01.2024 do finansowania rolnika konsumenta, a także brak stanowisk ARiMR oraz BGK w zakresie wpływu tych zmian na zasady kredytowania preferencyjnego, może spowodować ryzyko wstrzymania w ogóle akcji kredytowej (przynajmniej do kwoty 255 550 zł), co dotknie najmniejszych rolników.
 - Radykalne **ograniczenie dostępu do pożyczek leasingowych- podstawowego narzędzia finansowego rolników w PROW**. Spółki leasingowe w ramach nowych przepisów m.in. zostaną obciążone podatkiem bankowym.

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Skomplikowanie i nieczytelność nowych regulacji – szczególna trudność dla rolników**
 - Ustawa o konsumenckiej pożyczce lombardowej i wynikające z niej zmiany w kodeksie cywilnym i ustawie o kredycie konsumenckim powoduje, że **w stosunku do rolnika będą miały zastosowanie różne przepisy regulujące prawa i obowiązki stron**. W zależności od rodzaju zabezpieczenia, przy niewielkich różnicach w kwocie pożyczki lub kredytu, będą miały do takiej umowy zastosowanie różne przepisy (zwłaszcza w przypadku kwoty finansowania oscylującej nieco poniżej lub powyżej limitu **255 550 zł**). Można powiedzieć, że przepisy zależą od rodzaju finansowania na jakie klient - rolnik się zdecyduje.
 - **Z punktu widzenia klienta trudno mu będzie ocenić, który produkt jest dla niego najlepszym rozwiązaniem**. Można powiedzieć, że ustawa w swoim zamyśle ma chronić interesy rolnika, zrównując go w dużej mierze z konsumentem, ale jednocześnie wprowadza dużo wątpliwości, ze względu na jej ogólny charakter, które utrudnią istotnie funkcjonowanie rolnikom w obrocie gospodarczym i finansowym. Należy mieć na uwadze, że **już dzisiaj, jeszcze przed wejściem w życie zmian w ustawie o kredycie konsumenckim, czy kodeksie cywilnym, podobnie jak i inne osoby fizyczne, rolnicy są chronieni jako konsumenci, jeśli dokonują czynności niezwiązanej z prowadzoną przez nich działalnością zawodową - gospodarczą, jaką jest prowadzenie działalności rolniczej**
 - **Rolnik jako konsument stanie się ryzykownym wyzwaniem nie tylko dla banków, ale także dla innych kontrahentów** (np. umowy kontraktacji, dostaw, itp.).

Rolnik konsumentem – konsekwencje

- **Skomplikowanie i nieczytelność nowych regulacji – trudność także dla banków/ ryzyko dla wszystkich**
 - Na marginesie tych rozważań należy wskazać na istotną wątpliwość podnoszoną przez część przedstawicieli sektora bankowego. W nowym art. 2 ust. 2 UKK wskazano, że „Ustawę stosuje się także do **umów o kredyt** zawieranych z osobą fizyczną prowadzącą gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 6 pkt 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników”. W przepisie tym nie posłużono się zwrotem „**do umów o kredyt konsumencki**”, co może budzić wątpliwości interpretacyjne, czy przepisy ustawy o kredyt konsumencki stosuje się tylko w przypadku zawierania z rolnikami umów kredytu do kwoty 255 550 zł, czy też do wszystkich umów kredytu zawieranych z rolnikami, bez względu na kwotę.
 - Zastosowanie wykładni literalnej prowadzi do kuriozalnego wniosku, że **rolnicy zostaliby objęci większą ochroną niż konsumenci**, co w jawny sposób naruszałoby zasadę równości obywateli wobec prawa, wyrażoną w art. 32 ust 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Każdy bank indywidualnie ocenia ryzyko prawne tak zaprojektowanej regulacji, co tym bardziej może przełożyć się na wysoce ostrożnościowe podejście do przygotowywanej oferty dla rolników, a wręcz jej ograniczanie ze względu na niepewność prawną.

Działania podejmowane przez ZBP

- **Etap prac legislacyjnych**
 - udział w pracach legislacyjnych i wspólny apel z sektorem rolniczym
 - Szeroka Koalicja rolno-finansowa
- **Etap wdrożenia**
 - omówienie wyzwań w ramach grup roboczych ds. agro i kredytu konsumenckiego,
 - konsultacje z innymi izbami gospodarczymi,
 - przygotowanie odpowiedzi na wątpliwości banków,
 - konsultacje w zakresie zamówienia zewnętrznej ekspertyzy prawnej
- **Po 15 października:** Nowe otwarcie: Nowy Minister Rolnictwa – szansą na konstruktywne zmiany prawne- usunięcie bubla prawnego lub na początek chociaż vacatio legis, aby zapobiec zablokowaniu rynku kredytowego dla rolników.

Sygnatariusze Apelu sektorów finansowego i rolniczego do Postów i Posłanek na Sejm RP z dnia 19 maja 2023 r. ws. skutków ew. rozszerzenia przepisów o ochronie konsumenckiej na rolników na mocy ustawy o konsumenckiej pożyczce lombardowej:

Sektor finansowy

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Związek Polskiego
Leasingu

Krajowy Związek Banków Spółdzielczych

Sektor rolniczy

Sektor produkcji żywności

POLSKA FEDERACJA
PRODUCENTÓW ŻYWNOSCI
ZWIĄZEK PRACODAWCÓW

*Sygnatariusze - wg pełnych nazw: Związek Banków Polskich, Związek Polskiego Leasingu, Krajowy Związek Banków Spółdzielczych, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych, Polska Federacja Hodowców i Producentów Bydła, Wielkopolska Izba Rolnicza, Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców

Plany na przyszłość

2024

Najnowsze forum ZBP dla spotkań banków i klientów, regulatorów oraz otoczenia biznesu !

Organizatorzy: Związek Banków Polskich we współpracy z kluczowymi organizacjami rynku agrobiznesu w Polsce oraz pod patronatami m.in.: Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Komisji Europejskiej, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz BGK.

Forum obejmie następujące tematy:

- *Strategiczny okrągły stół: Rolnicy-Bankowcy-Politycy- czy potrafią się dogadać ?*
- *Finansowanie inwestycji w sektorze rolno-spożywczym*
- *Smart farming i cyfryzacja agrobiznesu*
- *Usługi finansowe dla zrównoważonego rolnictwa*
- *Partnerzy rolnika w programach publicznych*

Kontakt: Magdalena.Wroblewska@zbp.pl

**ZAPROSZENIE
PROSIMY ZAREZERWOWAĆ DATĘ!**

FORUM FINANSOWANIA AGROBIZNESU

Warszawa, 26 marca 2024 r.

Plany na przyszłość

2024

FORUM FINANSOWANIA AGROBIZNESU

Warszawa, 26 marca 2024 r.

**ZAPRASZAMY
DO GRONA
STRATEGICZNYCH
PARTNERÓW
FORUM!**

Kontakt:

Arkadiusz.Lewicki@zbp.pl

tel.+48/ 693 459 595

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Związek Banków Polskich

Ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa

Bartosz Kublik
Wiceprezes ZBP

www.zbp.pl